

การศึกษาวงป่าดงห้อยคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญานิพนธ์

ของ

อินทิรา โพธิ์ใบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

การศึกษาวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญานิพนธ์

ของ

อินทรา โพธิ์ใบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาวงป่าดงห้อยคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ

ของ

อินทิรา โพธิ์ใบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

อินทรา โพธิ์ใบ. (2553). *การศึกษาวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*
ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาคติวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การศึกษาวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความมุ่งหมายของ
การค้นคว้าวิจัยคือ

ศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง และศึกษาความเข้มแข็ง
ทางวัฒนธรรมของวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ทฤษฎีรากแก้ว
ทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิด
ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาค้นคว้า โดยการรวบรวมเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์
ได้ผลสรุป ดังนี้

วงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ก่อตั้งขึ้นมาแล้วเป็นเวลา 16 ปี
โดยมีครูบานบุญหลวงและอาจารย์อุดม หลีตระกูล เป็นผู้ก่อตั้ง ปัจจุบันมีนายจีระวัฒน์ บุญล้ำเป็น
หัวหน้าวง มีสมาชิกในวงเป็นผู้ชายทั้งหมด ประกอบอาชีพหลักโดยการทำเครื่องดนตรี นักศึกษา และ
ธุรกิจส่วนตัว แต่เล่นดนตรีวงปาดฮ่องเป็นอาชีพเสริม บทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือการบรรเลงในพิธีกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และการอนุรักษ์รูปแบบของวง ก่อนการบรรเลงทุก
ครั้ง วงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง จะมีการไหว้ครู เสร็จแล้วก็จะพรมน้ำส้มป่อยเพื่อเป็นมงคล และนำ
สวดออกไปเหนือที่เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีในวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ประกอบด้วย แนนหลวง แนน้อย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องวง สว่า กลองเต่งถึง และกลอง
ปงป้าง เพลงที่ใช้ในการบรรเลงในพิธีกรรมพืชนผี เพลงฉัตร เพลงกุราเพลงผีผดลงช่วง เพลงผีผดห้อย
ผ้า เพลงผีผดกินน้ำมะพร้าว เพลงที่ใช้ในการบรรเลงในพิธีกรรมงานศพ ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลง
มวยช้า มวยเร็ว เพลงที่ใช้ในการบรรเลงในพิธีกรรมงานบุญ ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงลูกทุ่ง
ลูกกรุง เพลงมวย เพลงที่ใช้ในการบรรเลงในงานรื่นเริง เพลงปราสาทไหว เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงที่มี
จังหวัดสุพรรณ

วงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม
อยู่พร้อมมูล แต่ในกระแสวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงวงปาดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ต้องมีการปรับตัวพัฒนาง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ให้สามารถดำรงอยู่ในวัฒนธรรม
ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

A STUDY OF PHADKHONG ENSEMBLE AT WAT KOHKLANG, MUANG DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

INTIRA POBAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2010

Intira Pobai. (2010). *A Study of Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province*. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Kanchana Intarasunanont, Assoc.Prof. Dr.Manop Wisuttiapat.

The purposes of this research were to study the history, roles, and functions of Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province; collect the ritual songs and transcribe into musical notes; and study the cultural strengths of the Phadkhong Ensemble using Assoc. Prof. Kanchana Intarasunanont's grounded theory which enables the community cultural strengths.

The study conducted by collecting related academic documents and interviews yielded the results as follow.

The Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province was founded 16 years ago by Kruba Boonluang and Acharn Udom Lheetrakul. Presently, Mr.Jirawat Boonlam is the ensemble head. All members of the ensemble are male. Their principal careers include music instrument making, students, and personal business with Phadkhong Ensemble performing as the second career. The principal roles and functions of the ensemble include performing in the religious rituals, customs and traditions, and the reservation of the ensemble format. Before every performance, the Ensemble would perform Wai Kru (Teacher respect), followed by showering soap pod liquid for good luck and attaching flower cones to the music instrument. The music instrument of the Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province consisted of nae luang, nae noi, ranad ek, ranad thum, khong wong, sawa, teng ting drum, and pong pong drum. The songs performed in the rituals include fon phee traditional dance, pleng chat, pleng gura, pleng phee mod long kuang, pleng phee mod hoi pha, pleng phee mod kin nam maprao. The songs performed in the funeral rituals include pleng prasat wai, pleng muay cha muay rew. The songs performed in the religious ceremonies include pleng prasat wai, country song, Thai classic, pleng muay. The songs performed in the festivals include pleng prasat wai, country song, Thai classic and hilarious rhythm song.

The Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province had abundant cultural strengths. However, in the tides of cultural changes the Phadkhong Ensemble at Wat Kohklang, Muang District, Chiang Mai Province had to adapt and develop itself in accordance with the contemporary conditions to be able to maintain in the current culture which is always changing.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาวงป่าดงคลองควนวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ของ

อินทิรา โพธิ์ใบ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

(อาจารย์ ดร.ชนิดา ตั้งเดชะศิริบุญ)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากบุคคลหลายฝ่ายให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ชนิดา ตั้งเดชะหิรัญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต

ขอขอบคุณครูบาบุญหลวง เจ้าอาวาสวัดเกาะกลาง นายจีระวัฒน์ บุญล้ำ ผู้ดูแลวงป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลวิจัยตลอดจนสมาชิกในวงป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลาง ที่ให้การต้อนรับและความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์ปราการ เกาะงาม อาจารย์ภาณุภาค โมกขศักดิ์ ที่อนุเคราะห์ผู้วิจัยในทุกด้านเป็นอย่างดีเยี่ยม ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลการวิจัย ตลอดจนคำแนะนำ คำปรึกษา จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ อาจารย์จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว ที่คอยสอบถาม และให้กำลังใจ

ขอขอบพระคุณอาจารย์สวิต ทับทิมศรี ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการดนตรีให้กับผู้วิจัยในวัยเด็กและช่วยเหลือเสมอมา ตลอดจนคำแนะนำ ด้านดนตรีต่างๆ จนผู้วิจัยได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางจนประสบความสำเร็จในวันนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ และญาติพี่น้องทุกท่านที่ให้ความอบอุ่น เลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และให้กำลังใจ ทุ่มเทกาย ทุ่มเทใจ ในการศึกษา และการดำเนินชีวิตต่อผู้วิจัยเป็น อย่างดี

อินทรา โพธิ์ใบ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	18
ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	18
ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	19
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	19
ขั้นเรียบเรียงข้อมูล.....	19
ขั้นการศึกษาข้อมูล.....	20
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	20
ขั้นสรุปผลการวิจัย.....	21
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงป้าดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.....	23
ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ประวัติความเป็นมาของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.....	26
บทบาทและหน้าที่ของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.....	29
องค์ประกอบของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย.....	31
นักดนตรี.....	31
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	40
เครื่องดนตรี.....	42
รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง	51
การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชนผี.....	51
การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ.....	55
การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา.....	58
การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ.....	58
ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม.....	58
อยู่อย่างไทย.....	58
ใส่ใจศึกษา.....	60
เสาะหาความรู้.....	60
เข้าสู่ค่านิยม.....	61
สร้างสมอุดมการณ์.....	62
สืบสานวัฒนธรรม.....	63
จดจำประเพณี.....	64
ของดีศาสนา.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	66
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	66
การศึกษาค้นคว้า	66
สรุปผลการวิจัย	68
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก	78
ภาคผนวก ข	87
ประวัติย่อผู้วิจัย	102

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 วัดเกาะกลาง.....	23
2 บริเวณวัดโดยรอบ.....	24
3 พระครูบาบุญหลวงนิวัฒน์ กิตฺติโสภโณ.....	25
4 วิหารวัดเกาะกลาง.....	25
5 แผนที่วัดเกาะกลาง.....	26
6 นายจีระวัฒน์ บุญล้ำ ผู้ดูแล.....	27
7 วงป่าดงห้อยคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.....	28
8 นายจีระวัฒน์ บุญล้ำ หัวหน้าวง.....	31
9 นายบุญเลิศ ตีคัง.....	32
10 นายสมพงษ์ ชัดต์เนตร.....	33
11 นายวิชาญ ตีคัง.....	34
12 นายอรรถพงษ์ แก้วสมุทร.....	35
13 นายนาวี แสนแก้ว	36
14 นายอาธิป เชื้อนแก้ว	37
15 นายศราวุฒิ ปัญญา	38
16 นายจตุพล ใจยวน	39
17 ชันตั้งไหว้ครู.....	40
18 กล่าวคำไหว้ครู.....	41
19 นำสวดดอกเห็บกับเครื่องดนตรี.....	42
20 รูปร่างลักษณะของแนหลวง.....	42
21 รูปร่างลักษณะของแนน้อย.....	44
22 รูปร่างลักษณะของระนาดเอก.....	45
23 รูปร่างลักษณะของระนาดทุ้ม.....	46
24 รูปร่างลักษณะของฆ้องวง.....	47
25 รูปร่างลักษณะของสว่า.....	48
26 รูปร่างลักษณะของกลองเต่งถึง.....	49
27 รูปร่างลักษณะของกลองปึงปึง.....	50

ภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 งานปอยหลวง.....	59
29 การแสดงในงานปอยหลวง.....	59
30 การฝึกซ้อมของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่...	60
31 การแสดงงานครูอุ่ง บัวเยี่ยม ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.....	61
32 พิธีไหว้ครูดนตรี.....	62
33 เยารชนรุ่นใหม่ที่สนใจดนตรี.....	63
34 พิธีสืบชะตา.....	63
35 งานปอยสา่งลอง.....	64
36 พิธีป่นฝ้าย ในงานจุลกฐิน.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรี เป็นภาษาที่เกิดขึ้นได้จิตสำนึกของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้สึกตอบสนองโดยไม่ต้องใช้สมองบังคับ เมื่อได้รับรู้ถึงเสียงดนตรี มนุษย์ไม่ว่าเผ่าพันธุ์ใดย่อมมีการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมกันมาอย่างไม่ขาดสาย มรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละสังคม ได้กระทำหรือปฏิบัติตามแบบอย่างสืบทอดกันมา จนถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีจนยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเอง ส่วนรวมและมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

ดนตรีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ โดยเริ่มต้นจากดนตรีที่มีรูปแบบอย่างง่าย เช่น การผิวปาก การเป่าใบไม้ การปรบมือ การเคาะไม้ เป็นต้น ไปสู่การพัฒนาเป็นลำดับขั้นจนทำให้ดนตรีเกิดความเจริญก้าวหน้า เสียงดนตรีเหล่านี้เป็นสื่อกลางที่สร้างให้มนุษย์เกิดอารมณ์ ความรู้สึก และเป็นสิ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตในสังคม ทั้งด้านดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมความเชื่อ ดนตรีในงานรื่นเริง ดนตรีเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี และด้านอื่นๆ ตามแต่คนในสังคมจะเป็นผู้กำหนด ดนตรีจึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ความคิดและความรู้สึกทางศิลปะของแต่ละเผ่าพันธุ์ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่แตกต่างกัน กำหนดให้วัฒนธรรมของชนแต่ละเผ่ามีความแตกต่างกันนานาประการทั้งความเป็นอยู่ ศิลปะ ภาษา วรรณคดี และดนตรี ดนตรีที่แต่ละชนชาติได้สร้างสรรค์สิ่งสัมผัสต่อมาต่างก็ถือเป็นดนตรีของชาติเหล่านั้นทั้งสิ้น ลักษณะของดนตรีชาติเดียวกันที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด และวัตถุที่เป็นสื่อแสดงออก ซึ่งดนตรีของชนแต่ละท้องถิ่น เรียกว่าดนตรีประจำถิ่นหรือดนตรีพื้นเมือง (อังคณา ใจเข็ม. 2538: 4)

ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเสียง มีทั้งความเป็นศิลปะและวิทยาศาสตร์ในตัว ของดนตรีเอง มนุษย์มีความสัมพันธ์กับการใช้เสียงมานานแล้วนับตั้งแต่เสียงพูดหรือเสียงสัญญาณต่างๆ เพื่อสื่อสารกันและได้พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นการขับร้องเพลงและและการใช้เครื่องดนตรี หลากหลายชนิด ดนตรีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองและความรู้สึกนึกคิดทางศิลปะของชนแต่ละชาติแต่ละภาษาตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีความแตกต่างกัน กำหนดให้วัฒนธรรมของชนแต่ละเผ่ามีความแตกต่างกันนานาประการทั้งที่ความเป็นอยู่ ศิลปะ ภาษาวรรณคดี และดนตรี ดนตรีของชนชาติเดียวกันแต่ต่างถิ่นฐานกัน ต่างสภาพแวดล้อมกัน ดนตรีที่แต่ละชนชาติได้สร้างสรรค์สิ่งสัมผัสต่อกันมา ต่างก็ถือเป็นดนตรีของชาติเหล่านั้นทั้งสิ้น ลักษณะของดนตรีชาติเดียวกันที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ

ความรู้สึกนึกคิด และวัตถุที่เป็นสื่อแสดงออกซึ่งดนตรีของชนแต่ละท้องถิ่น เรียกว่า ดนตรีประจำถิ่น หรือดนตรีพื้นเมือง ซึ่งมีบทเพลงง่ายๆ ตั้งแต่เพลงกล่อมเด็กไปจนถึงเพลงที่ยากขึ้น เครื่องดนตรี วงดนตรี บทเพลง การขับร้องตลอดจนการแสดง การเต้นรำต่างๆ (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533: 1-2)

ลักษณะที่บ่งบอกว่าดนตรีใดเป็นดนตรีพื้นเมือง ก็คือ “ความเข้าใจ ความซาบซึ้งในดนตรี เหล่านั้น จะเกิดขึ้นกับบุคคลในท้องถิ่นมากกว่าในกลุ่มอื่น” หาได้เป็นที่นิยมชมชอบและเข้าใจกันทั่วทั้งประเทศ มีดนตรีท้องถิ่นบางแห่งซึ่งได้พัฒนาตัวเองไปไกลจนเป็นที่เข้าใจและนิยมกันในวงกว้างทั่วทั้งชาติ ดนตรีที่ว่านนี้มักจะเป็นดนตรีของท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง เป็นดนตรีที่ได้รับความนิยมจนนำไปบรรเลงกันในราชสำนัก และมีผู้นิยมชมชอบหรือเผยแพร่ไปให้กว้างขวางมีการอบรมสั่งสอนสืบต่อกัน มีวิวัฒนาการที่สืบเนื่องไปในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับของชนทุกท้องถิ่นในชาติ ดนตรีที่ว่านนี้ก็คือ ดนตรีประชาติ และดนตรีประจำชาติไทยก็คือดนตรีไทยนั่นเอง ดนตรีไทยเป็นดนตรีคลาสสิก ซึ่งเกิดจากความสามารถเกิดจากสมอง และความรู้สึกนึกคิดของชนชาติไทยมีวิวัฒนาการจากดนตรีดั้งเดิม ดนตรีท้องถิ่นมา (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533: 1)

ดนตรีพื้นเมืองของประเทศไทยแตกต่างกันด้วยองค์ประกอบหลายด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นคุณค่าที่สมควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอดทั้งสิ้น ดังเช่นดนตรีพื้นเมืองเหนือที่ยังมีการสืบทอดและมีการพัฒนาทางดนตรีเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน องค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งผลต่อดนตรีอาจมาจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ การโยกย้ายถิ่นฐานที่ทำให้เกิดการถ่ายโยงทางวัฒนธรรม ซึ่งภาคเหนือของประเทศไทยนั้นแต่เดิมมีการกระจายกระจายเป็นกลุ่มย่อยๆ หลายแคว้นแคว้น ภายหลังได้มีการจัดตั้งเป็นอาณาจักรต่างๆ ได้แก่ หริภุญชัย ล้านนา และสุโขทัย ซึ่งในอาณาจักรล้านนานั้นมีหลักฐานปรากฏคำว่า “ล้านนา” ในหลักศิลาจารึกของวัดนางจันดี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อ พ.ศ. 2096 (ฮันส์ เพนธ์. 2526: 1)

วัฒนธรรมดนตรีของทางภาคเหนือมีกำเนิดมาแต่โบราณนั้นมีหลายประเภท เช่น วงสะล้อซอซึง วงพาทย์ (หรือที่ชาวล้านนาเรียกออกเสียงว่าวงป้าด) วงปี่จุม วงแห่ในพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น “มีหลักฐานที่พบจากศิลาจารึกวัดพระยืน พ.ศ. 1913 หลักที่ 62 จังหวัดลำพูน บันทึกเหตุการณ์ที่พระเจ้ากือนา กษัตริย์องค์ที่ 8 ของเมืองเชียงใหม่ ประมาณปี พ.ศ. 1910-1913 ได้จัดขบวนต้อนรับพระสุเมนะเถระ ซึ่งได้นิมนต์มาเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เชียงใหม่ เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า “พาทย์” เป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วย แ่น (ปี่) ข้องวง กลอง ฉาบ (นักดนตรีพื้นเมืองเรียกว่าสว่า) จิ่ง (นักดนตรีเรียกว่า ลึง) พาทย์หรือที่ชาวย่านเรียกว่า “วงป้าด” เป็นวงดนตรีที่มีบทบาทในสังคมล้านนามาเป็นเวลายาวนาน” (ประทุม บุญน้อม; และคนอื่นๆ. 2543: 1) โดยคำว่า “พาด” หรือ “พาทย์” ที่ปรากฏในจารึกนั้นในความหมายของชาวลำปางแล้วพาทย์หมายถึง ข้องวง ซึ่งต่างจากชาวเชียงใหม่และลำพูนที่เรียกข้องวงว่า “พาทย์ข้อง” และเรียกกระนาดว่า “พาทย์ไม้” (ประทุม บุญน้อม; และคนอื่นๆ. 2543: 75) ดังนั้นวงป้าด หรือวงพาทย์แบบดั้งเดิมจึงมีระนาดปรากฏอยู่

วัฒนธรรมทางดนตรีของชาวล้านนานั้นน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากภูมิภาคใกล้เคียงกันด้วย เนื่องจากล้านนาโบราณมีอาณาเขตเลยเข้าไปถึงตอนใต้ของประเทศจีนและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศพม่า ในปัจจุบันล้านนาในเขตประเทศไทยซึ่งนิยมเรียกว่า “ล้านนาไทย” จึงมีวัฒนธรรมทางดนตรีใกล้เคียงกับดนตรีในภูมิภาคเหล่านั้นด้วย แต่ก็มีแบบแผนเฉพาะของตัวเองมากขึ้น (ปัญญา รุ่งเรือง. 2546)

ในจารึกวัดพระยืนเกี่ยวกับการสร้างพระอัฐฐารสยืนยาว พ.ศ.1913 (หลัก62 ประชุมจารึกภาคที่ 3 จารึกวัดพระยืน ลำพูน)ว่า “...ลูกเจ้าลูกขุนมนตรีทั้งหลาย พวกกันถือกระทง ข้าวตอกดอกไม้ ได้เทียน...ดีพาทย์ ดังพิน ช้อง กลอง ปี่สรโน” ซึ่งคำว่า “พาทย์” ที่กล่าวถึงคงเป็นวงดนตรีประเภทหนึ่ง แต่จะมีรูปแบบอย่างไรไม่มีหลักฐานแน่นอน เพียงแต่ทราบว่าเป็นวงดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานก็มีมาแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย และคงเป็นประเภทเครื่องดีตามอย่างวง “ปาด” ของมอญ หรือ “ปัดยา” ของพม่าก็ได้ (สัจด์ ภูเขาทอง. 2544)

อาณาจักรล้านนาไทยเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 1801 โดยพระเจ้าเม็งรายเป็นต้นราชวงศ์เม็งราย มีราชธานีอยู่ที่เวียงกุมกามยาว (พะเยาในปัจจุบัน)จากนั้นย้ายเมืองหลวงไปที่จังหวัดหลังจากสิ้นราชสมัยพระเจ้าเม็งราย กษัตริย์องค์ต่อๆ มากีย้ายราชธานี อยู่ที่เชียงแสนบ้าง เชียงรายบ้าง กระทั่งเสียเอกราชให้พระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์พม่าเมื่อ พ.ศ.2101 อาณาจักรนี้ล่มสลายนานหลายสิบปี ต่อมาเจ้ากาวิละได้ทรงตั้งเมืองเชียงใหม่อีกครั้ง เป็นต้น ราชวงศ์กาวิละ จนกระทั่งวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2482 ทางราชการได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยยุบเลิกเจ้าผู้ครองนคร อาณาจักรล้านนาไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยนับแต่นั้นมา (บุริรัตน์ สามัตติยะ. 2541: 2) ปัจจุบันอาณาจักรล้านนาหรือภาคพายัพของประเทศไทย แบ่งพื้นที่และเขตการปกครองออกเป็น 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ธีรยุทธ ยวงศรี. 2529: 58)

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ล้านนาได้อยู่ใต้อำนาจการปกครองของกรุงเทพมหานคร ในฐานะประเทศราช เจ้าพระยาภาณุวงศ์ผู้ครองเมืองเชียงใหม่ เริ่มบูรณะเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองร้างไปนาน ได้ขึ้นนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” (ไกรศรี นิมมานเหมินท์. 2521) โดยนำกองทัพขึ้นไปกวาดต้อนประชาชนตามหัวเมืองต่างๆ ทางเหนือของอาณาจักรล้านนาเดิมจำนวนมาก ลงมาเป็นประชากรรุ่นใหม่ของเมืองเชียงใหม่และปริมณฑล ประชากรเหล่านี้กับกลุ่มที่อยู่มาก่อนพอจะจำแนกเป็นกลุ่มเชื้อชาติกลุ่มใหญ่ๆ ในปัจจุบันนี้ได้ 5 กลุ่ม คือ 1. ไทยยวน หรือคนเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุด สืบเชื้อสายมาจากลูกหลานของไทยยวนจากแคว้นโยนก 2.ไทยลื้อ จากอาณาจักรสิบสองปันนาในตอนใต้ของจีน 3. ไทยขิ่น หรือที่เคยเรียกตามชาวกรุงเทพฯ ว่า ไทยเขิน กลุ่มนี้มาจากเมืองเชียงตุงซึ่งปัจจุบันเป็นรัฐหนึ่งในสหราชอาณาจักร สหภาพพม่า 4. ไทยใหญ่ ซึ่งเรียกตัวเองว่า “ไต” หรือที่คนเมือง

เรียกว่า “เงี้ยว” เป็นกลุ่มซึ่งพบมากในบริเวณใกล้ชายแดนระหว่างไทยกับพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ อำเภอเมือง อำเภอปาย และอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอเวียงแหง อำเภอฝาง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่วาง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่สาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 5 ลัวะ ซึ่งเป็นเจ้าของถิ่นเดิมมาตั้งแต่ยุคอาณาจักรสุโขทัยแล้ว (ประสิทธิ์ เลียวศิริพงค์. 2542)

วงปาดคือวงปี่พาทย์ทางเหนือ ในยุคก่อนวงปาดประกอบไปด้วย ซอวง แนน้อย แนนหลวง ตะโพนมอญ สองหน้า ซึ่งและสว่า ต่อมาได้มีการเพิ่มระนาดเอกและระนาดทุ้มเข้ามา จนเดี๋ยวนี้ ระนาดกลายเป็นเครื่องดนตรีที่จะขาดเสียมิได้ไปแล้ว ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ล้านนาได้อยู่ภายใต้การปกครองของสยามประเทศแล้ว มีการไปมาหาสู่กันระหว่างกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2429 ได้ทรงนำศิลปะการฟ้อนรำมาเผยแพร่และทรงหัดดนตรีไทยภาคกลาง เช่น จะเข้ ซอด้วง ซออู้ จนเมื่อสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชชายาเจ้าดารารัศมีก็ทรงเสด็จกลับเชียงใหม่ บ้างก็เสด็จลงมากรุงเทพฯ จนในที่สุด ก็ทรงประทับที่เชียงใหม่เป็นการถาวร เมื่อ พ.ศ. 2457 และทรงชนเครื่องดนตรีไทยขึ้นมาครบทุกอย่าง ทำให้ดนตรีในเชียงใหม่สมัยนั้นได้รับอิทธิพลจากภาคกลาง ดังจะเห็นได้จากวงปาดที่มีการนำระนาดเข้ามาผสมวงด้วย ทำให้วงปาดในปัจจุบันประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่างๆ คือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอวงใหญ่ แนนหลวง แนน้อย กลองเต่งตึง (ตะโพนมอญ) กลองรับ (กลองสองหน้า) ลึง สว่า เป็นหลักซึ่งแต่เดิมวงปาดจะไม่มีการใช้ระนาดเข้ามาผสมอยู่เลย (ณรงค์ สมิทธิธรรม. 2536: 38)

ในการศึกษาวงปาดห้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงอยู่ในอันดับต้นๆ และเป็นที่ยอมรับในจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะดนตรีประกอบพิธีกรรมต่างๆ นั้น วงปาดห้องคณะวัดเกาะกลาง ยังคงรักษารูปแบบการบรรเลงของบทเพลงที่เป็นของเดิมไว้ มีจารีตการบรรเลงที่เป็นแบบแผนในพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังรักษารุ่นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างสมบูรณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวงปาดห้อง คณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวงดนตรีที่ยังบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมแบบโบราณ ด้วยเล็งเห็นถึงคุณค่าของวงปาดห้อง วงนี้ที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม เพื่อให้เป็นแบบแผนที่ถูกต้องและยังเป็นการอนุรักษ์ วงปาดห้องแบบโบราณไว้อีกทางหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันนับจะหา วงปาดห้องที่บรรเลงแบบโบราณได้น้อยลงทุกที เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น มีเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดนตรีไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นในวงปาดห้อง ผู้คนที่นิยมในการบรรเลงวงปาดห้องแบบโบราณลดน้อยลง ไม่มีการสืบทอดที่ต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่นที่ดีพอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตั้งหัวข้อในการวิจัยต่างๆ ไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อรวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง
3. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ความสำคัญของการวิจัย

วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากบรรพบุรุษมาเป็นเวลานาน รับใช้วัด และชุมชนวัดเกาะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งรวมนักดนตรีและผลิตนักดนตรีที่มีคุณภาพ การศึกษาวงปาดเมืองคณะวัดเกาะกลางนั้นจะได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง เครื่องดนตรีที่ใช้ รูปแบบการผสมวง บทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวง บทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ค่านิยมและความเชื่อในการบรรเลง ตลอดจนขั้นตอนพิธีกรรมในการสืบทอดให้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางด้านดนตรี และเป็นแนวทางในการศึกษาวิชาการด้านดนตรี ที่มีส่วนช่วยรักษาเอกลักษณ์ของชาติทางด้านดนตรีให้ดำรงอยู่ผดุงความเป็นชาติที่เจริญมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในด้านขอบเขตและพื้นที่การวิจัยได้กำหนดในเฉพาะพื้นที่ คณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ในการรวบรวมบทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม วงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และบันทึกเป็นโน้ตเพลง
3. ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะได้รับประโยชน์หลายด้านจากบริบทดังนี้

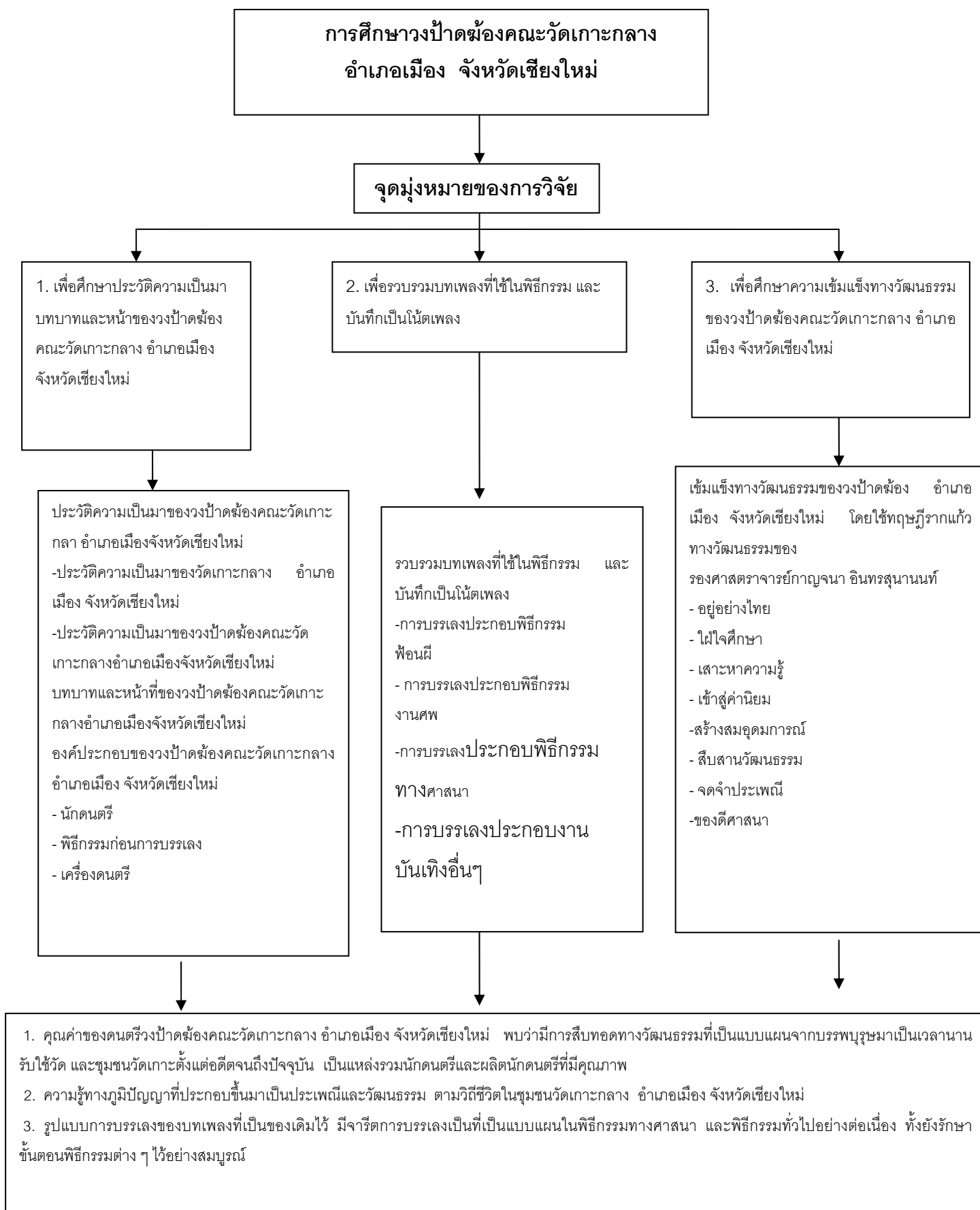
1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของวงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบถึงลักษณะของเครื่องดนตรี รูปแบบการผสมวงมีลักษณะและเอกลักษณ์เฉพาะของวงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง
3. ได้ทราบถึงบทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม และบทเพลงที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง
4. ได้ทราบถึงขั้นตอนพิธีกรรมในการสืบทอดให้แก่ลูกศิษย์ และแนวทางการอนุรักษ์สืบทอดวงปาดซ้อง คณะวัดเกาะกลาง
5. ได้ทราบความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ วิถีชีวิตของชาวล้านนา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน วัดเกาะกลาง และเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัด คนในชุมชน และสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

วงปาดซ้อง	หมายถึง วงดนตรีปี่พาทย์แบบภาคเหนือตอนบน โดยมีชื่อเรียกต่างๆกันไป เช่น วงปาด วงปาดเมือง วงพาทย์ วงปี่พาทย์ล้านนา วงกลองเต่งตึง เป็นต้น
ปาด	หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ที่ทำจากไม้ หรือโลหะ โดยมากชาวล้านนาจะเรียกเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ทำจากไม้ หรือโลหะว่า “ปาด” ทั้งสิ้น
แน	หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่มีลิ้นคู่เช่นเดียวกับปี่ในภาคกลาง ชาวล้านนาจะเรียกปี่ว่า “แน” โดยจะไม่มีคำว่าปี่นำหน้า เนื่องจากในภาคเหนือมีปี่จุมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นลิ้นแบบลิ้นเดี่ยว ทำด้วยทองหรือเงิน เช่นเดียวกับลิ้นแคน และชาวล้านนาจะเรียกปี่จุมว่า “ปี่” อยู่แล้ว
กลองเต่งตึง	หมายถึง กลองสองหน้ารูปถัง วางบนขาหยั่งในแนวนอน มีลักษณะคล้ายตะโพนไทย แต่มีลักษณะใหญ่กว่า ให้ผู้ตีนั่งตีด้วยมือทั้งสองข้าง นอกจากคำว่าเต่งตึงแล้ว กลองนี้ยังมีชื่ออย่างอื่นซึ่งเรียกตามเสียงว่า เถิงเถิง ปุ่มผิ้ง และอุ่มผิ้ง เป็นต้น

สิ่ง	หมายถึง เครื่องดนตรีจำพวกเดียวกับฉิ่ง มีรูปทรงเป็นส่วนผสมระหว่างฉิ่งกับฉาบเล็ก แต่ปลายขอบจะบานออก งามแน่นกว่าฉิ่งเล็กน้อย มีความหนาเหมือนฉิ่ง
สว่า	หมายถึง ฉาบใหญ่ ใช้คู่กับสิ่ง มีเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 10 นิ้วฟุตขึ้นไป
จ่อง	หมายถึง โหน จ่องผ้า คือ การโหนผ้า ใช้ในพิธีกรรมพ่อนผี
ม้าขี่	หมายถึง ร่างทรงที่ผีบรรพบุรุษจะอาศัย หรือประทับทรงในเวลาประกอบพิธีกรรม นิยมเป็นลูกหลานฝ่ายหญิง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
ลงช่วง	หมายถึง ลานกว้าง

กรอบแนวคิดของการวิจัยวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องวงดนตรีป๊อปของคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งทางด้านเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์และอ้างอิง โดยได้แบ่งประเภทของเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับล้านนา
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นเมืองเหนือ
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสืบทอด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับล้านนา

บุริรัตน์ สามีตติยะ (2541: 2) ได้จัดทำหนังสือ ชุด “รู้เรื่องเมืองไทย” ภาคเหนือกล่าวเกี่ยวกับล้านนาไว้ว่า อาณาจักรล้านนาประกอบด้วยบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน แพร่ และน่าน เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ. 1801 โดยพระเจ้าเม็งรายเป็นต้นราชวงศ์ มีราชธานีอยู่ที่เวียงกุมกามยาว จากนั้นจึงย้ายเมืองหลวงไปที่จังหวัดเชียงใหม่แล้วขนานนามว่า (นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่) แต่เมื่อสิ้นรัชสมัยพระเจ้าเม็งราย กษัตริย์องค์ต่อมา ก็ย้ายราชธานีอยู่หลายครั้งจนกระทั่งเสียเอกราชให้พระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์พม่าเมื่อ พ.ศ. 2101 อาณาจักรรุ่งเรืองนี้ได้ล่มสลายนานหลายสิบปี ต่อมาเจ้ากาวิละตั้งเมืองเชียงใหม่อีกครั้ง เป็นต้นราชวงศ์กาวิละ จนกระทั่งวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2482 ทางราชการได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยยุบเลิกเจ้าผู้ครองนคร อาณาจักรล้านนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยนับแต่นั้นมา อาณาจักรล้านนามีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลานาน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่ง

ธีรยุทธ ยวงศรี (2529: 58) ได้กล่าวถึง อาณาจักรล้านนาในหนังสือดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 17 ในบทความศิลปการขับร้อง , ฟ้อนรำ , ดนตรีล้านนา ไว้ว่า “อาณาจักรล้านนา” ได้รับความอารยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีมาจากหลายแห่ง หลากรูปแบบ อาทิ จากมอญ บ้าง พม่าบ้าง อินเดียบ้าง และจากสุโขทัยก็ถูกถ่ายทอดออกมากลายเป็นของล้านนาทุกวันนี้

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นเมืองเหนือ

การศึกษาเรื่อง วงปาด มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงความเป็นมาของวงตั้งแต่อดีตเพื่อที่จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของวง ซึ่งคำว่า “ปาด” นั้น สงัด ภูเขาทอง (2534: 213,4) ได้กล่าวไว้ในหนังสือการดนตรีไทยและการไปสู่ดนตรีว่า “.....เดิมที่น่าจะเรียกว่า “พาทย” เฉยๆ ซึ่งตรงกับเสียงเรียกของมอญว่า “ปาด” หรือของพม่าว่า “ปัดยา””พาทย” ที่กล่าวถึงคงเป็นดนตรีประเภทหนึ่ง แต่จะมีรูปร่างอย่างไรไม่มีหลักฐานที่แน่นอน เพียงแต่ทราบว่าเป็นวงดนตรีที่เก่าแก่ที่สุด เท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานก็มีมาแล้วสมัยสุโขทัย และคงเป็นประเภทเครื่องตีตามอย่างวง “ปาด” ของมอญหรือ “ปัดยา” ของพม่าก็ได้

ณรงค์ สมิทธิธรรม (2535: 32) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องดนตรีประกอบการฟ้อนผีในจังหวัดลำปางถึง ไว้ว่า จากจารึกวัดพระยืนคำว่า “พาด” คงหมายถึง คำว่า ปาด หรือ ปาด ตามลิ้นของชาวล้านนาแน่ ด้วยเหตุว่าผู้จารึกเป็นชาวสุโขทัยย่อมจะให้อักขระวิธีตามแบบสุโขทัยคือ ใช้ “พ” แทน “ป” ดังนั้นคำว่า “พาด” จากจารึก จึงน่าจะเป็น “ปาด” หรือ “ปาด” ตามเสียงหรือลิ้นของทางล้านนา ซึ่งได้คำนี้มาจากมอญหมายถึง “ฮ่องว” นั่นเอง ในทำนองเดียวกัน สุจิตต์ วงษ์เทศ (2532: 126) ได้สันนิษฐานคำว่า “พาทย” ในหนังสือร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวลำพูน.เพราะข้อความต่อเนื่องในบรรยากาศเดียวกัน มีชื่อ “ฮ่อง” ถือ หรือ แขนงดี และ “กังสดาล” อยู่แล้ว ชื่อ “พาทย” ที่ปรากฏอยู่ด้วยจึงควรหมายถึง “ฮ่องว”

ณรงค์ สมิทธิธรรม (2535: 35-39) ได้กล่าวเกี่ยวกับการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมเรื่องปี่พาทยในล้านนา ไว้ในหนังสือดนตรีประกอบการฟ้อนผีจังหวัดลำปาง ว่า จากคำบอกเล่าของเจ้าอินทนนท์ ณ เชียงใหม่ บุตรเจ้าแก้วนารัฐ เมื่อพ.ศ. 2527 สัมภาษณ์โดย ธีรยุทธ ยวงศรี เกี่ยวกับเรื่องดนตรีแบบราชสำนักสยาม มาเผยแพร่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ดังนี้ ประมาณพุทธศักราช 2396 สมัยพระเจ้าพระเจ้ากาวิโรรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 6 ทางกรุงเทพฯ ได้ขอรับเอาเจ้าอุปราชอินทนนท์ บุตรเจ้าราชวงศ์มหาพรหมดาด บุตรเขยพระเจ้ากาวิโรรสสุริยวงศ์ ไปอุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัย ครั้นถึงอายุครบบรรพชาพระเจ้าแผ่นดินสยาม (รัชกาลที่ 5) ก็ทรงรับเป็นเจ้าภาพบรรพชาอุปสมบทให้ที่วัดบวรนิเวศวิหารระหว่างที่พำนักอยู่นาสสำนักสยามนั้น เจ้าอุปราชอินทนนท์ ได้รับการถ่ายทอดวิชาฟ้อนรำตามโบราณราชประเพณีเป็นอย่างดี จากครูในราชสำนักสยาม เคยฝึกรำอาวุธต่างๆ บนหลังช้างเคยแสดงเป็น (ตัว) อินทรชิต เคยฟ้อนตบมะผาบอย่างสวยงาม ครั้นพ่อเจ้ากาวิโรรสสุริยวงศ์ ถึงแก่พิลัย ราชสำนักสยามจึงส่งเจ้าอุปราชอินทนนท์ขึ้นมาเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่สืบแทน ด้วยความฝังใจและซาบซึ้งในขนบธรรมเนียมประเพณีราชสำนักสยาม พ่อเจ้าอินทวิชยานนท์ จึงได้นำเอาพฤติกรรมต่างๆ ที่เห็นมาดำเนินการขึ้นในคุ้มเจ้าหลวงนครเชียงใหม่ มีการตั้งวงปี่พาทย และคัดเลือก (ผู้หญิง) สาวมาหัดรำ เรียกว่า “ช่างฟ้อน” ทำให้เกิดนักดนตรี นักรำ ที่มีลีลาการรำรำ การบรรเลงท่วงทำนองตามแบบราชสำนักสยามเกิดขึ้นจนถึงในสมัยที่พระราชชายาได้ทรงนำดนตรีไทยและจำครูดนตรีไทยไปจากกรุงเทพฯ

ในจังหวัดลำปาง ระบุว่าเข้ามามีบทบาทในวงป่าด เมื่อประมาณ พ.ศ. 2483 ในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งวงป่าดในยุคนั้นยังไม่มีระนาดเข้ามาร่วมวง จนกระทั่งเมื่อ ครูสิงห์คำ มาคำจันทร์ นักดนตรีที่มีชื่อเสียงจากเชียงใหม่ได้แต่งงานและตั้งครอบครัวอยู่ที่ลำปาง ซึ่งปัจจุบันคือบริเวณ “คลินิกหมอพิเชษฐ์” สีแยกเชิงสะพานรัชฎาฝั่งตำบลเวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง ครูสิงห์คำได้ตั้งวงปี่พาทย์ และทำระนาดเอก ระนาดทุ้มชาย ตั้งแต่นั้นมาระนาดจึงมีบทบาทอย่างเต็มที่ในวงป่าด จ.ลำปาง

เมื่อวงป่าดเริ่มเผยแพร่สู่จังหวัดลำปางและมีบทบาทหน้าที่มากขึ้นโดยเฉพาะในดนตรีประกอบพิธีกรรมพืชนิยมผีเม็ง เจ้าหลวงบุญวาทย์วงษ์มานิต (เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย) จึงได้นำวงป่าดมาใช้บรรเลงในงานต่างๆ ของเจ้าหลวงด้วย ซึ่งณรงค์ สมิตธรรม (2541: 201-203) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิตกับวงป่าด จ.ลำปางไว้ว่า ไม่มีหลักฐานว่าเจ้าหลวงบุญวาทย์ฯมีวงปี่พาทย์ประจำคุ้ม แต่ท่านก็ได้ส่งเสริมวงดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แนวทางคือ

1. การส่งเสริมโดยตรง เจ้าหลวงบุญวาทย์ฯ ได้ทำนุบำรุงวัดปงสนุก ได้จัดเครื่องดนตรีบางชิ้นมาเพิ่มเติมวงป่าดและวงตกลีง จึงมีโอกาสมารับใช้ในพิธีกรรมและงานบุญต่างๆ ของเจ้าหลวง

2. การส่งเสริมทางอ้อม เจ้าหลวงบุญวาทย์ฯ ได้สนับสนุน “ประเพณีการพืชนิยมผีเม็ง” และทรงจัดให้มีการพืชนิยมประจำปี ซึ่งส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีแบบวงป่าดให้มีรูปแบบการบรรเลงที่เป็นแบบดั้งเดิม ตามลักษณะหรือข้อกำหนดของพิธีพืชนิยม ทำให้ดนตรีปี่พาทย์หรือวงป่าด จ.ลำปาง มีรายละเอียดที่แตกต่างจากวงป่าดของจังหวัดอื่น เช่น ลำพูน เชียงใหม่

เอกสารที่กล่าวถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงป่าดมีอยู่หลากหลาย ประชุม บุญน้อย (2521: 23) ได้กล่าวถึงการประสมวงดนตรีภาคเหนือโดยแบ่งตามลักษณะการใช้ ในหนังสือของเก่าเมืองละกอนว่า วงพาด ข้องกลองวง ใช้ในงานศพ กินตาล ทำบุญวัด เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบด้วย กลองทัดทั้งกลองรับ แ่นใหญ่ 1 ตัว แ่นเล็ก 2 ตัว ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอกเหล็ก ชั่ว และซึ้ง ส่วนวงพาดข้องกลองวงผสมดนตรีพื้นเมือง คือ วงที่นำเอาวงสะล้อ ซอ ซึง กับวงพาดข้องกลองวงมารวมกัน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ (2535) ได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับวงดนตรีพื้นเมืองล้านนาไว้ในหนังสือ นิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย เรื่องเครื่องดนตรีล้านนาว่า วงกลองเต่งทั้งหรือวงปี่พาทย์มอญนั้น สันนิษฐานว่าในตอนแรกคงรับแบบอย่างมาจากพม่า ต่อมาเมื่ออิทธิพลจากสยามขึ้นมาแพร่หลายในเชียงใหม่จึงรับแบบอย่างการจัดการตามแบบวงปี่พาทย์ภาคกลางผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นเมืองเดิม

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์ (2525) ได้เขียนหนังสือเรื่อง การศึกษาเครื่องดนตรีล้านนาไทยเพื่อการพัฒนา โดยได้กล่าวถึงรูปร่างลักษณะของแน คุณสมบัติของเสียง และยังกล่าวถึงบทบาทของแนว่า แนเป็นเครื่องดนตรีประจำวงปี่พาทย์ล้านนา บรรเลงร่วมกับระนาด และฆ้องวง มีกลองเต่งตึง (ตะโพนมอญ) และฉาบเป็นเครื่องจังหวะสำคัญ และยังใช้บรรเลงประกอบการชกมวยร่วมกับกลองเต่งตึงและฉาบ

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์ (2533: 92) ได้เขียนเกี่ยวกับเครื่องดนตรี แน ไว้ในหนังสือวารสาร ภาษาและวัฒนธรรมว่า การใช้แนร่วมกับพาดและฆ้องนั้น มีกลองเต่งตึงกำกับจังหวะ ใช้บรรเลงประกอบการฟ้อนดาบ และประกอบการฟ้อนของคนทรงในวันไหว้ครูประจำปี ซึ่งเรียกว่า “ฟ้อนผีมด” หรือ “ฟ้อนผีเม้ง” หรือฟ้อนผีปู่ย่า” เพลงที่นิยมใช้ประกอบการฟ้อนดาบคือ มอญรำดาบกับเพลงมวย ส่วนเพลงที่ใช้กับการฟ้อนผีนั้น ปัจจุบันนี้มีทุกประเภททั้งเพลงของเก่าและเพลงร่วมสมัย บางที่ใช้เครื่องดนตรีตะวันตกกร่วมด้วย ส่วนการใช้แนในวงพาดฆ้องเพื่อประโคมงานศพนั้นนิยมใช้เพลงลากหรือปราสาทไหว นอกนั้นเป็นเพลงยืมหรือดัดแปลง เช่น ธรณีกรรแสง มอญยกศพ และพม่าแปลง เป็นต้น

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอด

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2545: 21) ได้เขียนบทความเรื่อง วัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย ไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบจำได้ หมายความว่า เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนจำแบบเลียนแบบ และยึดต้นแบบเป็นหลัก เนื้อหาและวิธีการที่ได้จากต้นแบบ คือ จุดหมายปลายทาง หรืออวสาน จึงต่างกับวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบให้กำหนดได้หมายความว่า ผู้เรียนต้องใช้สติและปัญญาเฉพาะตัวและพัฒนาสติปัญญาให้ยิ่งๆขึ้นไปซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ อย่างเดียวกับกระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้แบบจำได้หมายความว่า ต้องอาศัยความทรงจำและการเอาอย่างเป็นตัวจูงนำขีดความสามารถ ใครจำได้ดี จำได้มาก เลียนแบบได้ครบถ้วน ไม่นอกกรอบนอก รอยนับว่าเป็นคนเก่ง คนมีความรู้และเป็นคนมีโอกาสสูง ใครคิดหรือใครทำอะไรนอกครู ล้าครุ หรือเหนือครู คือคนแหกคอกคนดีอีร้น กระบวนการเรียนรู้แบบนี้จึงอาศัยแม่แบบหรือแม่พิมพ์เป็นเครื่องประกันคุณภาพ ครูไทยสมัยก่อนจึงได้รับการยกย่องว่า เป็นแม่พิมพ์ของชาติเพราะวัฒนธรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดฝังตัวและสืบทอดมานาน จนส่งผลต่อท่วงทีและทัศนของมหาชนหลายศตวรรษ วัฒนธรรมแบบจำได้หมายความว่าจึงกลายเป็นจารีตนิยม เป็นวิถีและพลังของระบบวิถีคิดจนตกผลึกเป็น “วัฒนธรรมการเรียนรู้แห่งสยาม” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของศึกษาศาสตร์ ทั้งที่เป็น “ศาสตร์ ชาวบ้าน” และ สันดานศึกษาแห่งชาติ”

เสรี หวังในธรรม และสุจิตต์ วงษ์เทศ (2527: 120) ได้เขียนเกี่ยวกับการเรียนดนตรีไทยไว้ในหนังสือ โสมส่องแสง : ชีวิตดนตรีไทยของมนตรี ตราโมท ไว้ว่า การเรียนดนตรีไทยเรียนด้วยความจำ การสอนจึงเริ่มด้วยภาคปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ส่วนภาคทฤษฎีไปสอนเมื่อสามารถปฏิบัติได้แล้ว การที่จะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะเครื่องดนตรีแต่ละอย่างมีลักษณะการเล่นต่างกัน โดยใช้หู และความจำเป็นหลักการปฏิบัตินั้น บางอย่างใช้นิ้ว บางอย่างใช้ข้อ บางอย่างใช้ปอด ต้องใช้กำลังลมเป่า หากศิษย์ผู้ที่เลือกเรียนเครื่องดนตรีเลือกสิ่งที่ไม่เหมาะสมผลที่ได้ไม่เป็นไปตามความประสงค์ เพราะฉะนั้นผู้ที่เลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดนั้น จะต้องให้เหมาะสมกับตนเองด้วย

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสืบทอดเรื่องต่างๆ แต่วัฒนธรรมก็มีการปรับเปลี่ยนและสามารถเปลี่ยนแปลงตามเหมาะสมของแต่ละสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน ยศ สันตสมบัติ (2540: 234) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมด้วยมโนทัศน์บางประการ เช่น (1) การค้นพบและการคิดค้น (discovery and invention) ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม (2) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (diffusion) เช่นการหยิบยืมความคิด ความเชื่อ หรือเทคโนโลยีการผลิตจากสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง (3) การครอบงำทางวัฒนธรรม (acculturation) ซึ่งหมายถึงการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันทั้งในด้านของอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองและความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ในภาวะการณ์เช่นนี้ การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกันและกันมักจะเป็นไปในทิศทางเดียว นั่นคือวัฒนธรรมที่มีสถานะและอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองด้อยกว่า จะเป็นฝ่ายถูกครอบงำและยึดเย็ดแนวความคิด และแบบแผนทางวัฒนธรรมอื่นๆ

พระยาอนุนามราชชน (2515: 78) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไว้ 4 ประการคือ

1. มีการสะสม หมายถึง จะต้องมีความเดิมอยู่ก่อนแล้ว และสะสมทุนนั้นให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
2. มีวัฒนธรรมต้องมีการปรับปรุง หมายถึง ต้องรู้จักดัดแปลง และปรับปรุงส่วนที่บกพร่องอยู่ให้เหมาะสมและถูกต้อง
3. จะต้องมีการถ่ายทอด คือทำให้วัฒนธรรมนั้นๆ แพร่หลายในวงกว้าง
4. มีการอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่น หรือชุมชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี (2532: 1-22) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในหนังสือ วัฒนธรรมกับการพัฒนา มีเนื้อหาสรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือพลังปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของชุมชน ซึ่งได้มาจากการเลือกสรร การกลั่นกรอง ทดลองให้และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลที่ยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อังคณา ใจเหิม (2538: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ดนตรีพื้นเมืองเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของทำนองเพลงพื้นเมืองเหนือและศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองเหนือ และเริ่มดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การเข้าไปมีส่วนร่วม สังเกตการณ์ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของบทเพลงพื้นเมืองเหนือ เพื่อหาองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญและวิเคราะห์ทำนองเพลงพื้นเมืองเหนือเพื่อหาลักษณะต่างๆ ที่พบในทำนองเพลง จากการศึกษาพบว่าบทเพลงเมืองเหนือเป็นเพลงสั้นๆ และไม่สลับซับซ้อน จัดจังหวะจะโคนและท่วงทำนองไว้เหมาะเจาะไพเราะ และจำง่าย จำเนียงบรรเลงอ่อนหวานนุ่มนวล แผ่ไพเราะด้วยความสงบความรัก และความมีระเบียบแบบแผนอันดีสอดคล้องวัฒนธรรมอันดีงามของชาวเหนือ

ณรงค์ สมิทธิธรรม (2541: 191) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วงตกลี : ดนตรีแท้ในวิถีชีวิตของชาวลำปาง สามารถสรุปผลได้ว่า วงตกลีในจังหวัดลำปางยังคงมีจำนวนมากพอสมควรหากเทียบกับจังหวัดอื่นที่เคยมีวงดนตรีประเภทเดียวกัน เช่น วงอืดสี่ของจังหวัดพะเยา วงสี่ดี่ของจังหวัดน่าน และวงกลองอืดของจังหวัดแพร่ ทั้งนี้เนื่องจากว่าจังหวัดลำปางยังมีวงพาทยหรือวงปี่พาทยที่ยังมีบทบาทเป็นดนตรีประกอบงานศพ และงานประเพณีพื้อนผีปู่ย่า คือ การพื้อนผีผด การพื้อนผีเม็ง อันเป็นประเพณีการนับถือผีที่ยังคงมีอยู่ในสังคมเขตเมืองและชานเมือง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า トラบไตที่สังคมเมืองลำปางยังมีประเพณีการพื้อนผีปู่ย่า มีค่านิยมในการใช้วงพาทยแห่ศพ トラบนั้นวงพาทยก็ยังคงมีอยู่และวงตกลีก็พลอยมีตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่านักดนตรีคนสำคัญทั้งในวงพาทยและวงตกลี ก็คือสละแคนเดียวกันนั่นเอง

ประชุม บุญน้อมและคนอื่นๆ (2543: บทคัดย่อ) ทำรายงานวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมืองตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า วงปีพาทย์พื้นเมืองเป็นวงดนตรีเก่าแก่คู่ล้านนา เดิมเรียกว่าวงพาทย์หรือวงพาทย์ซ้อง วงพาทย์ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ซ้องวง แนน (เป้) ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบ ต่อมาได้มีเครื่องดนตรีจากภาคกลางเข้าไปผสมได้แก่ ฆ้องวง ระนาดทุ้ม จึงเรียกว่าวงปีพาทย์พื้นเมือง ชาวบ้านเรียกว่าวงปาดหรือวงทิ้งทึง วงปีพาทย์พื้นเมืองยังคงมีความสำคัญในพิธีกรรมงานศพของชาวบ้าน ปัจจุบันวงดนตรีมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว จนอาจกล่าวได้ว่าวงปีพาทย์พื้นเมืองมีผู้ทางที่จะสูญหายไปจากชุมชนอย่างแน่นอน เพราะไม่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้วงปีพาทย์ล่มสลายคือภาวะเศรษฐกิจของชุมชน กล่าวคือการจ้างวงปีพาทย์พื้นเมืองไปบรรเลงในพิธีกรรมงานศพแต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ในขณะเดียวกันนักดนตรีมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เพียงพอแก่การยังชีพ จึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจจะมีอาชีพเป็นนักดนตรีหรือที่เป็นอยู่แล้วก็หันเหไปประกอบอาชีพที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า

รสสุรินทร์ อินคง (2546: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของปีพาทย์เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ปีพาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่า การบรรเลงปีพาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพ การบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก

2. ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปีพาทย์ยังเหมือนในอดีต คือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปีพาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน เนื้อหาการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุด โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิตเป็นหลัก

พรพิไล เทพคำ (2539: 105) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมือง ไว้ดังนี้ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่อยู่กับที่หรือใช้เฉพาะที่ใดที่หนึ่งเท่านั้น วัฒนธรรมของชาวล้านนาเช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การผสมผสานของวัฒนธรรมจะมีมากขึ้น ความเป็นเอกลักษณ์จะค่อยๆหายไป ถ้าคนรุ่นหลังไม่ได้มีการอนุรักษ์ไว้ วัฒนธรรมใหม่จะทำหน้าที่หลอมละลายวัฒนธรรมเดิม สิ่งที่ย้ายทอดออกมาในบทเพลงนั้นอาจจะเป็นแค่ช่วงหนึ่งเท่านั้น แต่การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมืองก็สามารถทำให้เข้าใจวัฒนธรรมได้

พรรณศิริ จุลกาฬ (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุุดประเสริฐ พบว่า ตำบลบางปลา มีหลักฐานปรากฏชัดในต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็มีอาชีพไปตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมดนตรีและนาฏศิลป์ที่โดดเด่น และคณะสุุดประเสริฐเป็นคณะที่ใหญ่มีจำนวนสมาชิกมาก มีชื่อเสียงทางด้านดนตรี ละครุชาติ และลิเก โดยสรุปเรื่องความเข้มแข็งไว้ 3 ประการ คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้ โดยบริหารเงินอย่างมีระบบและยุติธรรม
2. ด้านจิตใจ มีความประพฤติอยู่ในกรอบศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นการสร้างเกียรติ ศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในหมู่คณะ
3. สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ

อารีรัตน์ เรืองกำเนิด (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วงโหม่งครีมี : ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร พบว่า วงโหม่งครีมีที่มีการสืบทอดจนถึงปัจจุบันคือ วงบ้านวังครก อำเภอท่าแซะ โดยมีลักษณะเกี่ยวกับ องค์ประกอบทางวัฒนธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2440-2500 โดย วงโหม่งครีมีรูปแบบประเพณีตั้งแต่การรับงาน การไหว้ครู การเบิกโรง การบรรเลงเพลง มีเอกลักษณ์ของวงคือนักดนตรีต้องรับประทานยาหยวก ซึ่งเป็นเครื่องบูชาครู และยังมีหน้าที่แฝงคือ เป็นตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ทางสังคม กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางจิตวิทยาและกายภาพ รักษาบรรทัดฐานทางสังคม และรักษาเอกลักษณ์ของพิธีกรรม การที่สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสังคมกสิกรรม มีการแบ่งการปกครองชัดเจน สมาชิกรู้จักหน้าที่ของตนเองทำให้ สมาชิกในสังคมรู้จักสร้างทำนองเพลง ทำนองซ้ำซ้อน รู้จักการบรรเลงอย่างมีลำดับขั้นตอน

วิมาลา ศิริพงษ์ (2535) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง ผลการศึกษาสรุปว่า สกุลพาทยโกศลเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกในบ้านหรือกลุ่มเครือญาติ บรรเลงประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อหารายได้ การถ่ายทอดวิชาเป็นวิธีการบอกเล่าปากต่อปากตามประเพณีปฏิบัติ พาทยโกศล จึงพยายามรักษารูปแบบเดิมให้คงอยู่ ส่วนสกุลศิลปบรรเลง นั้นเป็นสกุลที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ด้วยการมีองค์กรอยู่ในรูปของมูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศรศิลปบรรเลง) ประกอบกิจกรรมด้านอนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีไทย โดยเปิดสอนให้กับบุคคลทั่วไป อีกทั้งพัฒนาการบันทึกโน้ตเพลง

กนก คล้ายมุข (2540: บทคัดย่อ) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การสืบทอดปี่พาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาสรุปว่า ปัจจุบันอำเภอบางบาล มีวงปี่พาทย์จำนวน 24 วง นักดนตรี 160 คน การสืบทอดของดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของวงปี่พาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก การบรรเลงเพื่อประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมศพ การบรรเลงประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์คลี่คลายลง พิธีกรรมในการจับมือเปลี่ยนแปลงไป สถานที่เรียนใช้บ้านครูมีเครื่องดนตรีเป็นสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตรเริ่มเปลี่ยนโดยนำเพลงมอญมาใช้ในการสอนแทนเพลงชุดใหม่โรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีการสอนใช้วิธีสาธิตเป็นหลัก การลงโทษด้วยการตีไม่นิยมใช้ การวัดผล และประเมินผลใช้วิธีสังเกตศาสนา ส่วนดนตรีไทยใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมก็เพื่อให้พิธีกรรมนั้นมีผลทางใจสมบูรณ์ขึ้น แต่ไม่ใช้ส่วนหนึ่งของพิธีกรรม จึงไม่มีดนตรีประกอบการสวดมนต์แต่มีดนตรีเพื่อการบูชา

ปานจรี ดือนันต์ลาม (2549: 91) ได้กล่าวไว้ในบทสรุปของงานวิจัยเรื่อง การสืบทอดวงปี่พาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี ว่าการสืบทอดวงปี่พาทย์เมืองส่วนใหญ่ เป็นการสืบทอดจากบรรพบุรุษ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังต่างๆ ให้กับสมาชิก สิ่งแวดล้อมในครอบครัวจะเป็นตัวสร้างลักษณะนิสัย ความชอบ และความคุ้นเคยได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าสมาชิกจะไม่ได้รับการสืบทอดโดยตรงจากการที่ได้สัมผัสกับวงปี่พาทย์เมืองตลอดทั้งชีวิต ทำให้เกิดการซึมซับด้านบทเพลง วัฒนธรรม อย่างน้อยก็สามารถถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้ทราบว่า วงปี่พาทย์มีลักษณะอย่างไร

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความกตัญญูของชาวจีนที่สะท้อนผ่านพิธีงิ้วเด็ก : กรณีศึกษาพิธีงิ้วเด็กจีนไหหลำในสังคมไทย กล่าวไว้ว่า พิธีงิ้วเด็กจีนไหหลำในสังคมไทย มีลักษณะเนื้อหาที่สะท้อนถึงคุณธรรมกตัญญู ทั้งในส่วนของเครื่องแต่งกายลูกหลานที่เข้าร่วมพิธีหรือขั้นตอนต่างๆ ของพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีแก้กรรมให้ผู้ตาย จำลองเหตุการณ์หลังความตาย กับโลกของคนเป็น ให้ลูกหลานได้รู้เห็นเหตุการณ์ที่ผู้ตายเผชิญในสิ่งดีๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นการชดเชยอารมณ์พลัดพราก สูญเสียอย่างไรก็ดีพิธีงิ้วเด็กจีนไหหลำ น่าจะมีแนวโน้มลดบทบาทลงเพราะลูกหลานชาวจีนส่วนใหญ่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นไทย โดยเฉพาะสังคมในเมืองซึ่งเป็นลักษณะสากลมากขึ้น แต่หากได้มีการปรับเปลี่ยนพิธีกรรมให้ลูกหลานซาบซึ้งหรือเข้าใจคุณค่าและความหมายมากขึ้น พิธีกรรมดังกล่าวก็น่าจะใช้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างโลกทัศน์การสร้างสายสัมพันธ์ของคนในหมู่เครือญาติได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญต่อความเจริญทางวัตถุจนละเลยคุณค่าทางจิตใจ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วงป่าดงฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริง โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการมานุษยวิทยา (Ethnomusicology) นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินโครงการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล
2. ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นเรียบเรียงข้อมูล
5. ขั้นตรวจสอบข้อมูล
6. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
6. ขั้นสรุปผลการวิจัย

1. ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทสัมภาษณ์ และแถบบันทึกเสียงเพื่อเป็นการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
7. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

2. ขั้นตอนเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำไปสู่ความรู้และเป็นการเชื่อมต่อของข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารข้างต้นโดยคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงป่าดงห้วยผาและวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มจากการติดต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและทำการนัดหมายเพื่อสอบถามถึงสัมภาษณ์การสังเกต การบันทึกวิธีทัศนภาพ บันทึกภาพ

วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นไปตามขั้นตอน การเก็บข้อมูลทางมานุษยวิทยา ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระสงฆ์วัดเกาะกลาง
- นักวิชาการ
- หัวหน้าวงดนตรี
- นักดนตรี

2. การสังเกต (Observation) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตพร้อมกันกับบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในเรื่องและทิศทางที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การบันทึกข้อมูล โดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ การจดบันทึก แลบบันทึกภาพวิธีทัศน กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กระดาษจดบันทึก
2. กล้องถ่ายวิธีทัศนและกล้องถ่ายรูป
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. แบบสัมภาษณ์
5. การสังเกต

4. ขั้นตอนเรียบเรียงข้อมูล

- 4.1 เรียบเรียงข้อมูลจากตำราและเอกสารทางวิชาการรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4.2 เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระสงฆ์วัดเกาะกลาง
- นักวิชาการ
- หัวหน้าวงดนตรี
- นักดนตรี

4.3 ถอดเทปเพลงที่เก็บข้อมูลภาคสนาม บันทึกเป็นโน้ตเพลง

5. ขั้นการศึกษาข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ เทียบบันทึกเสียง ภาพถ่ายจำแนกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์

5.2 ศึกษาเปรียบเทียบเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

5.3 ตรวจสอบข้อมูล หากไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ต้องทำแก้ไขและเก็บข้อมูลเพิ่ม

5.4 วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และเรียบเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

6. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6.1.1 ประวัติความเป็นมาของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

6.1.2 บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

6.1.3 องค์ประกอบของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- นักดนตรี

- พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

- เครื่องดนตรี

6.2 รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชนผี
- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ
- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ

6.3 ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อยู่อย่างไทย
2. ใฝ่ใจศึกษา
3. เสาะหาความรู้
4. เข้าสู่ว่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรม สามารถที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ชุมชน เพื่อสืบค้นหาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมด้านดนตรี เพื่อศึกษาให้ทราบถึงการดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ของคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นจะนำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์เป็นความเรียง และสรุปเป็นรายงานวิจัยต่อไป

7. ขั้นตอนผลการวิจัย

7.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาเรียบเรียงวิเคราะห์แล้วทำการบันทึกลงในงานวิจัย

7.2 นำเสนอแนวคิดและสาระสำคัญ จากการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ ในรูปแบบลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวัฒนธรรมวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อเพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1. ประวัติความเป็นมาของวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

1.2. บทบาทและหน้าที่ของวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

1.3. องค์ประกอบของวงป่าดงคนะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- นักดนตรี

- พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

- เครื่องดนตรี

2. รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชนผี

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

- การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ

3. ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อยู่อย่างไทย

2. ใฝ่ใจศึกษา

3. เสาะหาความรู้

4. เข้าสู่ค่านิยม
5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จัดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

1. ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงป่าดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

1.1. ประวัติความเป็นมาของวงป่าดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ภาพประกอบ 1 วัดเกาะกลาง

วัดเกาะกลาง ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 67 หมู่ที่ 8 บ้านเกาะกลาง ตำบลป่าแดด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เดิมตั้งอยู่ที่วัดสระวันออก ห่างจากวัดประมาณ 200 เมตร ชื่อว่าวัดป่าตัน ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ในฤดูกลางพรรษา ช่วงน้ำหลากประสบปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมแทบทุกปี ซึ่งลำบากแก่การจำวัดและทำบุญของศรัทธาญาติโยม จึงได้ทำการย้ายมาสร้าง ณ สถานที่ปัจจุบัน ซึ่งเป็นสถานที่เลี้ยงช้างของเจ้าอินทวิไชยานนท์เจ้าเมืองเชียงใหม่ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากหลวงโยนการพิจิตร (พญาตะก่า) เป็นประธานย้ายวัด เมื่อ พ.ศ. 2410 ตั้งชื่อวัดใหม่ว่าวัดป่าตันดอนมูล การก่อสร้างเป็นรูปแบบพม่า – มอญ ผสมล้านนา บริเวณบนกำแพงและทางลงท่อน้ำได้ ได้ปั้นรูปประติมากรรมเป็นเทวดาและ

สิ่งสาละสลวยประดับเป็นที่สวยงาม สมัยก่อนการคมนาคมใช้น้ำปิงเป็นหลัก พอเรือล่องผ่านสัญจรไปมาพากันเหลียว ชะเง้อดู ในชวงนั้นพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ประทับเรือพระที่นั่งขึ้นแม่น้ำปิง จึงหันมามองดู(เหลียวมอง) จึงขนานนามตั้งชื่อวัดใหม่ว่า วัดปวงสนุกนางเหลียว คำว่า นางนั้นมาจากพระองค์ที่เหลียวมามองดูความวิจิตรพิสดาร ต่อมาไม่นานจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็นวัดเกาะกลาง เนื่องจากสถานที่ตั้งของหมู่บ้านมีแม่น้ำล้อมรอบ เพื่อให้คล้องจองกับบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 2 บริเวณวัดโดยรอบ

วัดเกาะกลางมีเนื้อที่รวม 2 แปลง จำนวน 7 ไร่ 3 งาน 87 ตารางวา โฉนดเลขที่ 3264 ปัจจุบันพระครูบานบุญหลวงนิวัฒน์ กิตฺติโสภโณ เป็นเจ้าอาวาสได้ดำเนินการก่อสร้างขยายบริเวณวัดให้กว้างขวางและจัดปรับปรุงตกแต่ง จัดสร้างอาคารเสนาสนะ ถาวรวัตถุ พื้นที่กว้างขวาง ร่มรื่นสวยงาม

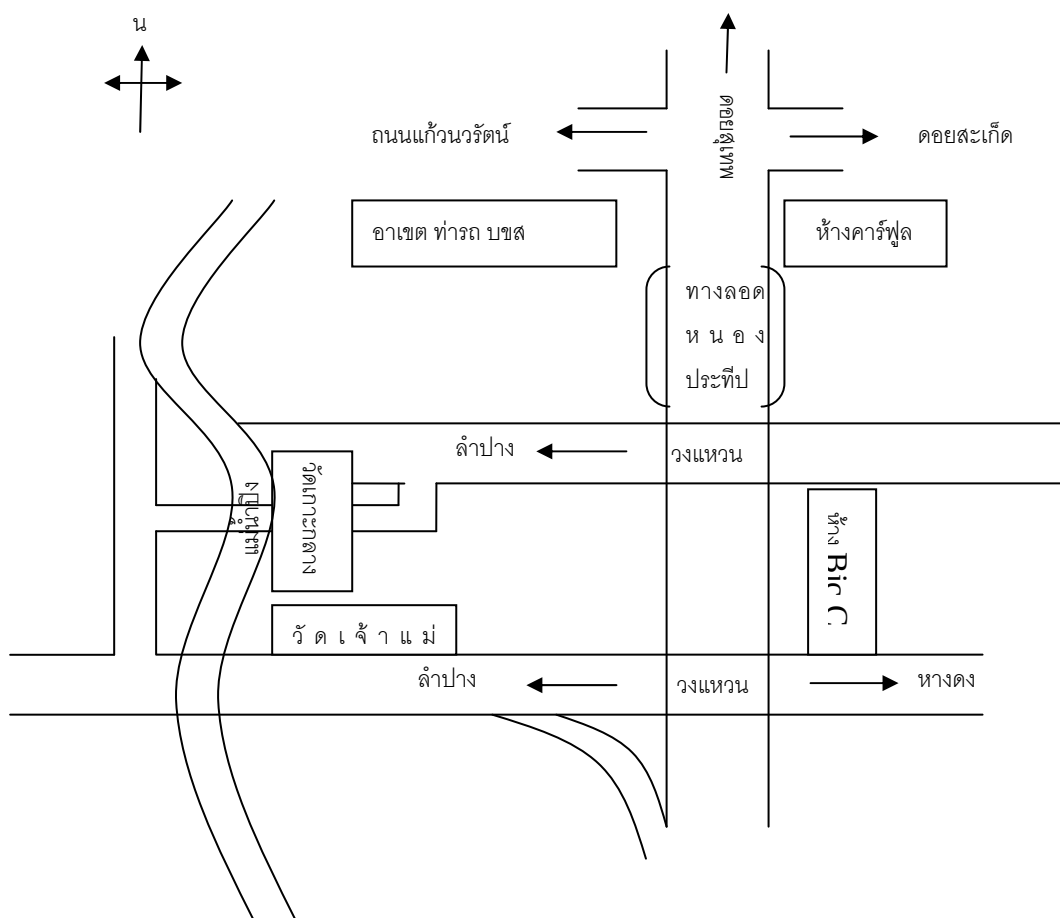
ภาพประกอบ 3 พระครูบาบุญหลวงนิวัฒน์ กิตฺติโสภโณ

ครูบาบุญหลวง เป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่อนุรักษ์ศิลปะล้านนาในสาขาต่าง ๆ ทั้งงานช่าง งานปูน และผลงานของครูบาบุญหลวง ที่เป็นที่ยอมรับจากสกลาในเชียงใหม่ คือ การทำปราสาทนกหัสดีลิงค์ งาน

ภาพประกอบ 4 วิหารวัดเกาะกลาง

วัดเกาะกลางได้มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมล้านนาแบบดั้งเดิม เช่น อนุรักษ์วงกลองตี่โนง วงกลองสะบัดชัย วงกลองปี่จ๋อ กลองหลวง กลองปี่จ๋อ และวงปี่ด้อง นอกจากนี้ยังได้ฟื้นฟูคณะฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ และงานช่างล้านนา

ภาพประกอบ 5 แผนที่วัดเกาะกลาง

ที่มา: อินทิรา โพธิ์ใบ. (ม.ป.ป.).

ประวัติความเป็นมาของวงป่าดงของคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วงป่าดงของคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งโดยครูบาบุญหลวง เนื่องจากครูบาบุญหลวงได้ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของล้านนา และดนตรีก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ครูบาบุญหลวงเห็นความสำคัญ จึงได้ชักชวนผู้ที่สนใจและมีความรู้ด้านดนตรี นักดนตรีรุ่นแรกที่ครูบาบุญหลวงได้ชักชวนรวมกันสร้างวงป่าดง คือ อาจารย์อุดม หลีตระกูล เป็นหัวหน้าวงรวบรวมสมาชิก และหนึ่งในสมาชิกมีครูแอ๊ด หรือ อาจารย์ยานุทัต อภิขันธ์ ฝึกซ้อมจนสามารถแสดงในงานพิธีต่าง ๆ ได้ ต่อมาอาจารย์อุดม หลีตระกูล มีภาระหน้าที่มาก และเป็นที่รู้จักในวงการเพลงพื้นเมืองทำให้ไม่สามารถที่จะดูแลวงป่าดงได้ ต่อมานายสุรพงษ์ กิตติศิษย์ เป็นผู้ดูแลและสืบทอดต่อมาเป็นรุ่นที่ 2 แต่เนื่องจากว่านายสุรพงษ์ กิตติศิษย์ มีอาชีพทำนา จึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะดูแลและพัฒนาวงได้ วงป่าดงของคณะวัดเกาะกลาง จึงสืบทอดมาถึงนายอรรถพงษ์ แก้วสมุทร (ตั้ง) เป็นรุ่นที่ 3 ซึ่งดูแลและปรับปรุง

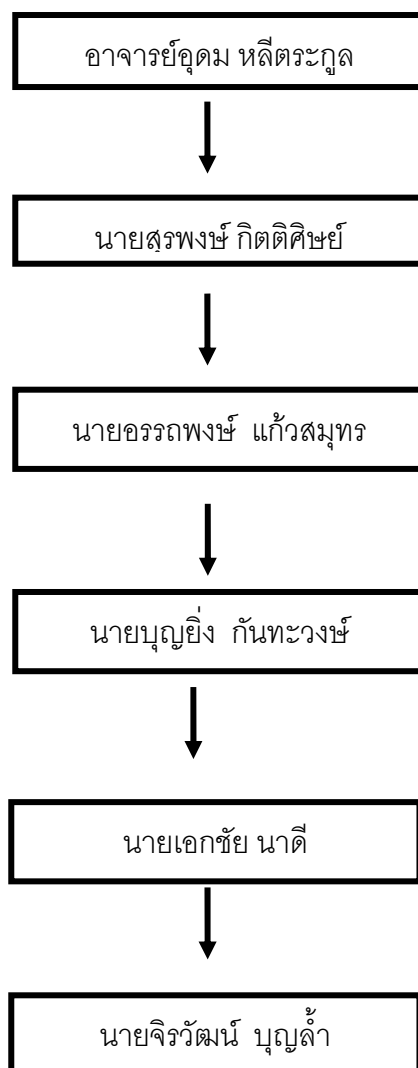
วง นอกเหนือจากที่เป็นผู้ดูแลวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลางแล้ว นายอรรถพงษ์ แก้วสมุทร ยังได้ทำงานอยู่ในมูลนิธิพระบรมธาตุศุภเทพทำให้ไม่สามารถที่จะดูแลวงปาดซ้องได้จึงได้มอบวงให้นายบุญยิ่ง เป็นรุ่นที่ 4 เป็นอาจารย์อยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ฝึกซ้อมและชักชวนให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนดนตรีหันมาสนใจวงดนตรีปาดซ้อง จึงเกิดนักดนตรีรุ่นใหม่ขึ้นมา และด้วยหน้าที่การงานที่เพิ่มมากขึ้นทำให้วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลางได้เปลี่ยนผู้ดูแลเป็นรุ่นที่ 5 คือนายเอกชัย นาดิ และปัจจุบันมีนายจิระวัฒน์ บุญล้ำ เป็นผู้ดูแลวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลางมาเป็นเวลา 3 ปี วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลางก่อตั้งวงมาได้รวมแล้ว 16 ปี แต่ยังคงอนุรักษ์ความเป็นวงปาดซ้องรูปแบบบรรเลงแบบดั้งเดิม นายจิระวัฒน์ บุญล้ำ หรือ นายก้องเป็นหัวหน้าวงและบริหารจัดการวงวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับความสนับสนุนจากครูบาบุญหลวงในด้านปัจจัยในการปรับปรุงเครื่องดนตรี

ภาพประกอบ 6 นายจิระวัฒน์ บุญล้ำ ผู้ดูแลวง

วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีนายจิระวัฒน์ บุญล้ำเป็นผู้ดูแล และบริหารจัดการ ติดต่อรับงาน จัดหา ฝึกซ้อม และผลิตนักดนตรี โดยที่ยังรักษาความเป็นวงปาดซ้องแบบดั้งเดิม ซึ่งในขณะที่วงปาดซ้องคณะอื่นได้นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาปรับใช้ในวง แต่วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ยังรักษารูปแบบอย่างล้าเนาเอาไว้อย่างเข้มแข็ง

แผนผังลำดับหัวหน้าวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพประกอบ 7 วงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.2 บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทของวงที่มีต่อสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ คือ การทำหน้าที่รับใช้สังคมด้านวัฒนธรรม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่เป็นอย่างมาก วิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คือ พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานพืชมงคล งานศพ งานทางศาสนา และงานรื่นเริงต่าง ๆ วงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเพลงที่หลากหลาย ทั้งเพลงพื้นเมืองแบบดั้งเดิมที่หาฟังได้ยาก และมีการนำเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุงที่ได้รับความนิยมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งในช่วงแรกบรรเลงเพลงพื้นเมือง และช่วงที่สองบรรเลงเพลงประยุกต์ ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไปวงปาดฆ้องคณะอื่นๆ ได้นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาผสมผสาน แต่วงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ยังยึดรูปแบบดั้งเดิมไว้

นักดนตรีในวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้เป็นเกษตรกร ช่างทำเครื่องเป็นอาชีพหลัก มีนักศึกษาในสถาบันมหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมอยู่ในวง การเป็นนักดนตรีก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งอาจจะถือเป็นอาชีพรองก็ได้ สำหรับนักดนตรีบางคนก็ยึดการเล่นดนตรีเป็นอาชีพหลัก ทุกคนมีหน้าที่ร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ประเพณีบางอย่างมีการกำหนดวันเวลาอย่างชัดเจน บางอย่างเป็นการกำหนดอย่างคร่าวๆ ไม่ตายตัว ที่วงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จะต้องรับงาน นอกเหนือจากที่วัดเกาะกลางแล้ว ในงานอื่นๆ ที่มีเจ้าภาพติดต่อมา โดยที่หัวหน้าวงจะเป็นผู้รับงานและหานักดนตรีบรรเลง ถ้าใครว่างสะดวกก็จะมาช่วยงาน และแบ่งจ่ายค่าตัวนักดนตรีให้กับนักดนตรีแต่ละคน แต่ถ้าเป็นงานในส่วนของวัดเกาะกลาง นักดนตรีทุกคนจะช่วยงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เพราะเป็นงานบุญของทางวัด และครูบาบุญหลวงเป็นผู้อุปถัมภ์ฯ ดังนั้นนักดนตรีทุกคนเต็มใจ และช่วยงานบุญอย่างเต็มที่ เพื่อจุดประสงค์ในการสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรี

หน้าที่ของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลางในหนึ่งปีที่จะต้องปฏิบัติ และเป็นงานของทางวัดเกาะกลางแล้ว ก็จะมีงานที่รับเล่นโดยจะเรียกว่า ประเพณีสิบสองเดือน คือ

เดือนห้า(กุมภาพันธ์) งานศพพระสงฆ์ เจ้านาย ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ งานปอยหลวง งานตานตุง ประเพณีพระธาตุดอยสุเทพ

เดือนหก(มีนาคม) งานปอยหลวง สมโภชน์วัดวามารามปอยช้างสงฆ์ ประเพณีพืชมงคล ผีเม้ง ประเพณีให้พระธาตุหกกะเป้ง

เดือนเจ็ด(เมษายน) สงกรานต์ปีใหม่ การสงฆ์น้ำพระพุทธรูป ดำหัวพระสงฆ์ ดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ก่อเจดีย์ทราย ตานขันข้าว สืบชะตาบ้านเรือนสะเดาะเคราะห์

เดือนแปด(พฤษภาคม) สร้างบ้านเรือน งานบวชลูกแก้ว แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานแข่งขัน ประเพณีไหว้พระธาตุแปดเป้ง

เดือนเก้า(มิถุนายน) ประเพณีเลี้ยงผีเมือง ผีเจ้านาย การไหว้ครู การหว่านกล้า เลี้ยงผีฝ่าย

เดือนสิบ และสิบเอ็ด(กรกฎาคม – สิงหาคม) ประเพณีเข้าพรรษา แหกนา การดำปลูกข้าว

เดือนสิบสอง(กันยายน) ตานก๋วยสลาก ตานธรรม ตั้งธรรมหลวง ตามโคมลอยสะเปา

เดือนยี่(พฤศจิกายน)ลอยสะเปา ตั้งธรรมหลวง งานบูชาพระธาตุลำปางหลวง

ประเพณียี่เป็ง

เดือนสาม(ธันวาคม) เกี่ยวข้าวปี ประเพณีสู้ขวัญควาย สู้ขวัญข้าว

เดือนสี่(มกราคม) กวนข้าวทิพย์ ตานข้าวใหม่

มีหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ชุมชนบริเวณวัดเกาะกลาง ถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามมีหน้าที่ให้ความรู้ อนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีปาดซ้อง รวมทั้งวัฒนธรรมเพื่อให้เด็ก รุ่นใหม่ เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

นักดนตรีวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้เสริมจากการ เล่นดนตรีที่สามารถเพิ่มรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตให้กับครอบครัว มีความสุขที่ได้บรรเลงในงาน ต่างๆ ยินดีไปงานของทางวัดเกาะกลาง และงานที่เจ้าภาพจัดหา โดยสามารถหยุดทำอาชีพหลักได้เมื่อ ต้องไปบรรเลง

1.3. องค์ประกอบของวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

นักดนตรีในวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง มีจำนวน 9 คน ที่บรรเลงในวงเป็นหลัก ได้แก่
นักดนตรี

ภาพประกอบ 8 นายจิระวัฒน์ บุญล้ำ หัวหน้าวง

นายจิระวัฒน์ บุญล้ำ (ก้อง) อายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ 2524

อยู่บ้านเลขที่ 8/2 หมู่ที่ 4 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เป็นบุตรนายวิชัย กับนางจุฑารัตน์ บุญล้ำ สัญชาติไทย

นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด

จบการศึกษาระดับศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับทำสัฟฟนด์ และดาบ

เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงปาดซ้องคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้อง กลองปึงปึง กลองเต่งถึง

ได้รับการสืบทอดมาจาก นายบุญยั้ง กันทะวงษ์

ภาพประกอบ 9 นายบุญเลิศ ตีคัง

นายบุญเลิศ ตีคัง (ลุงน้อย) อายุ 53 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ 2499
 อยู่บ้านเลขที่ 118/2 หมู่ที่ 3 ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายอิน กับนางผดุง ตีคัง สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สมรสกับนางจันทร์บาน ตีคัง มีบุตร 2 คน
 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4
 ประกอบอาชีพ ช่างทำเครื่องดนตรีล้านนา กลองล้านนา
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงปาดฮ้องคือ แนนหลวง
 ได้รับการสืบทอดมาจากนายชาติรี โกภทรธรรม

ภาพประกอบ 10 นายสมพงศ์ ชัดต์เนตร

(ลุงส้ม) อายุ 45 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ 2407
 อยู่บ้านเลขที่ 42/1 บ้านทุ่งห้าบน ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายปวน กับนางปา ชัดต์เนตร สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด
 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6
 ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นนักดนตรี
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงปาดซ้องคือ ฆ้องวงมโหรี
 ได้รับการสืบทอดมาจากนาย นายปวน

ภาพประกอบ 11 นายวิชาญ ตีคัง

นายวิชาญ ตีคัง (พี่เสือ) อายุ 32 ปี เกิดเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ 2520

อยู่บ้านเลขที่ 118/2 หมู่ที่ 3 ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เป็นบุตรนายบุญเลิศ กับนางจันทร์บาน ตีคัง สัญชาติไทย

นับถือศาสนาพุทธ สมรสกับนางพิมพ์พร ตีคัง มีบุตร 1 คน

จบการศึกษาระดับ ปวช.

ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นนักดนตรี

เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป่าดงคือ กลอง ฉาบ ได้รับการสืบทอดมาจาก บิดา

ภาพประกอบ 12 นายอรรถพงษ์ แก้วสมุทร

นายอรรถพงษ์ แก้วสมุทร (ตึง) อายุ 53 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ 2521
 อยู่บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 3 ตำบลสันป่าตอง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายอุทัย กับนางอำพร แก้วสมุทร สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาคริสต์ สถานภาพโสด
 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 ประกอบอาชีพ เจ้าหน้าที่มูลนิธิพระบรมธาตุดอยสุเทพ
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป๊อปปูล่าคือ แนน ซ้องวง
 ได้รับการสืบทอดมาจากอาจารย์ อุดม หลีตระกูล

ภาพประกอบ 13 นายนาวี แสนแก้ว

นายนาวี แสนแก้ว (นาวี) อายุ 24 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ 2528
 อยู่บ้านเลขที่ 104 หมู่ที่ 6 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายสมพร กับนางสุพัตตรา แสนแก้ว สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด
 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นนักดนตรี
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป๊อปซองคือ กลองเต่งถึง
 ได้รับการสืบทอดมาจาก อาจารย์ประสงค์ วสุวรรยา

ภาพประกอบ 14 นายอาริป เชื้อนแก้ว

นายอาริป เชื้อนแก้ว (บ๊ิก) อายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 พฤศจิกายน พ.ศ 2531 อ
 อยู่บ้านเลขที่ 407 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายคม กับนางวิพา เชื้อนแก้ว สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด
 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 4
 ประกอบอาชีพ กำลังศึกษา เล่นดนตรีทั่วไป
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป๊อปซองคือ ซ้องวง
 ได้รับการสืบทอดมาจาก อาจารย์จรศักดิ์ วงศ์สุข

ภาพประกอบ 15 นายศรารุณี ปัญญา

นายศรารุณี ปัญญา (โบว์) อายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ 2530
 อยู่บ้านเลขที่ 36 ถนนประปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 เป็นบุตรนายสมสวัสดิ์ กับนางนภัสสร ปัญญา สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด
 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 4
 ประกอบอาชีพ กำลังศึกษา เล่นดนตรีทั่วไป
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป๊อปปูล่าคือระนาดเอก
 ได้รับการสืบทอดมาจาก อาจารย์ไพโรจน์ จิตเจริญ

ภาพประกอบ 16 นายจตุพล ใจยวน

นายจตุพล ใจยวน (นุ๊ก) อายุ 23 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ 2529
 อยู่บ้านเลขที่ 41/1 หมู่ 6 ตำบลน้ำรัก อำเภอนางรอง ม่วงไข่ จังหวัดแพร่
 เป็นบุตรนายอเนก กับนางกิ่งแก้ว ใจยวน สัญชาติไทย
 นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด
 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 ประกอบอาชีพ เล่นดนตรีทั่วไป
 เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงป๊อปซองคือ กระจับปี่ กระจับปี่ กระจับปี่ กระจับปี่ กระจับปี่
 ได้รับการสืบทอดมาจาก อาจารย์จันทน์ วงแก้ว

พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

จากการศึกษาวงปี่ดม้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักดนตรีมีความเชื่อในเรื่องพิธีการไหว้ครู เพื่อช่วยเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นและเป็นสิริมงคล ให้การบรรเลงเป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่มีอุปสรรค ดังนั้นวงปี่ดม้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีพิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลงในแต่ละครั้ง ซึ่งเจ้าภาพจะนำขันตั้ง มามอบให้กับหัวหน้าวงเพื่อทำพิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลง โดยมีขั้นตอนพิธีการไหว้ครูดังต่อไปนี้

1. เครื่องขันตั้ง ประกอบด้วย

- สวดยดอก	8	สวดย
- สวดยพลู	8	ศอก
- หมาก 1 ห้ว 3 ไหม		
- เหล้า	1	กลม
- ผ้าขาว – ผ้าแดง อย่างละ	1	พับ
- ข้าวเปลือก	1	ควัก
- ข้าวสาร	1	ควัก
- เทียนคู่บาทคู่เฟือง	2	เล่ม
- เงินค่ากำนณ		
- น้ำส้มป่อย		
- กล้วย	16	ดอก

ภาพประกอบ 17 ขันตั้งไหว้ครู

โดยมากชั้นครูนี้จะจัดให้หัวหน้าวง หรือผู้ที่มีอายุมากในวงเป็นผู้ทำพิธี เงินบูชาครูหรือค่า
กำนัน ปัจจุบันนิยมใส่ชั้นครูเท่าจำนวนที่วางไว้ เป็นการสมนาคุณอีกกรณีหนึ่ง

ภาพประกอบ 18 กล่าวคำไหว้ครู

ในการตั้งชั้นครูเริ่มจากผู้ทำพิธี ซึ่งเป็นนักดนตรีในวงปาดซ้องที่ได้รับการสืบทอด หรือมอบ
คาถาไหว้ครู นำเครื่องไหว้ครูที่กล่าวไว้ข้างต้นมาวางไว้ในวงปาดซ้อง ผู้ทำพิธีจะยกชั้นตั้งขึ้นเหนือ
ศีรษะ ตั้ง นะโมฯ 3 จบ ไหว้พระ แล้วจึงกล่าวอัญเชิญเทวดา ในบท สักเคฯ แล้วจึง กล่าวคำเรียก
ครู ดังนี้

สาธุ สาธุ โอมสิทธิการ ครูบาอาจารย์ได้แก่ ตั้งครูเก่า ครูปลาย ครูท้าย ครูยัง ครูสั่ง ครู
สอน ครู-พักลักจำ ครูถ่ายหนังสือและวิชา ครูเลข ครูยันต์ ครูเตียน(เทียน) ครูโหราศาสตร์ ครูไสย
ศาสตร์ ครูจำหลัก(แกะสลัก) จาร ต้อง ถึงครูปาดซ้องดุริยะดนตรี สล่่ามากมี ตั้ง 10 มาก่อนหน้า
50 มาตามหลัง ตั้งพิชณู ครูบา-อาจารย์เจ้า ตั้งครูเฝ้าหอกลาบ ข้าขออัญเชิญมา ตั้งคุณ
พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า ครูบาอาจารย์เจ้า จูงมาทำสิทธิการ มาสถิตยัง เหนือเกล้า
เกศา ยังเหนือขอบเหนือขัน ขอหื้อครูบาอาจารย์เจ้า อำนวยอวยชัยหื้อได้สำเร็จจุ่เื่องจุ่ประการ
(เสกน้ำส้มป่อย)

มาเนอ ๆ สิทธิกิจจัง สิทธิกามัง สิทธิการยะตะเถาคะโต สิทธิเดโช ชโยนิจัง สิทธิราโมนิรัน
ตะรัง สัพพะสิทธิ ะวันตุเม แล้วจึงพรหมน้ำมนต์ไปที่เครื่องดนตรีแต่ละชิ้น

ภาพประกอบ 19 นำสวดดอกเห็บกับเครื่องดนตรี

เมื่อทำพิธีไหว้ครูเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำสวดดอกที่มีรูป 2 เทียน 2 และมีดอกไม้ จะนำไปเหน็บไว้กับกลองเต่งถึง และ เครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลในการบรรเลง

เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีในวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เครื่องตีที่ใช้ดำเนินทำนองได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และซ้องวง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ได้แก่ แนนหลวง แนน้อย เครื่องตีที่ใช้ประกอบจังหวะได้แก่ ฉิ่ง สว่า (ฉาบ) กลองเต่งถึง และกลองปึง โดยมีรายละเอียดของเครื่องดนตรีดังนี้

1. แนนหลวง

ภาพประกอบ 20 รูปร่างลักษณะของแนนหลวง

รูปร่างลักษณะ

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมเป่าของล้านนาที่ใช้บรรเลงคู่กับแนน้อย แนหลวงมีขนาดใหญ่กว่าแนน้อย เสียงของแนหลวงจึงทุ้มต่ำ ส่วนประกอบของแนหลวงประกอบด้วยเลาแนส่วนมากทำจากไม้เนื้อแข็ง ลักษณะภายในของเลาแนจะเป็นท่อผาย ส่วนบนจะมีขนาดเล็ก แล้วจึงค่อยผายออกตรงปลายของเลาแน ด้านบนมี 7 รู ไม่มีรูนิ้วค้ำ ถว้าน (ลำโพง) ทำด้วยโลหะทองเหลือง สำริด หรือเงิน ถว้าน (ลำโพง) จะมีประโยชน์ในการเป็นลำโพงเสียงให้กระจายออกไปได้ดีแล้วยังเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการปรับแต่งเสียงของแน ลั่นแนเป็นลั่นคู่แบบกระทบ นิยมใช้ใบตาลซึ่งมีคุณสมบัติบาง ลั่น มีความเหนียว ไม่อ่อนตัวง่ายใช้เป่าได้นานให้เสียงที่มีคุณภาพดี

ระบบเสียง

รูปแบบของการวางมือและนิ้วของแน มือด้านบนจะใช้ 4 นิ้ว มือด้านล่างใช้ 3 นิ้ว โดยรูที่ 5 จะปิดไว้ตลอด ปิดหมดทุกรูเป็นเสียงซอล เปิดหมดทุกรูรวมทั้งรูที่ 5 เป็นเสียงฟา

ตำแหน่งนิ้วของแนหลวง

รูที่ 7							
รูที่ 6							
รูที่ 5							
รูที่ 4							
รูที่ 3							
รูที่ 2							
รูที่ 1							
เสียง	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ

วิธีการบรรเลง

ใช้ในการดำเนินทำนองในวงปี่พาทย์หรือวงพาทย การบรรเลงของแนหลวงเวลาเล่นประสมวงจะเป่าเสียงเลอ ๆ คือเป่าตามทำนองหลักไม่มีลูกเล่นซึ่งต่างจากแนน้อยจะมีลูกเล่นแพรวพราว

2. แนน้อย

ภาพประกอบ 21 รูปร่างลักษณะของแนนน้อย

รูปร่างลักษณะ

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมเป่าของล้านนาที่ใช้บรรเลงคู่กับแนหลวง รูปร่างลักษณะเหมือนกับแนหลวง แต่มีขนาดเล็กกว่าเสียงของแนนน้อยจึงมีเสียงแหลมสูง

ระบบเสียง

รูปแบบของการวางมือและนิ้วของแนนน้อยเหมือนกับแนหลวง มือด้านบนจะใช้ 4 นิ้ว มือด้านล่างใช้ 3 นิ้ว โดยรูที่ 5 จะปิดไว้ตลอด ปิดหมดทุกรูเป็นเสียงเร เปิดหมดทุกรูรวมทั้งรูที่ 5 เป็นเสียงโด

ตำแหน่งนิ้วของแนนน้อย

รูที่ 7	☒	☒	☒	☒	☒	☐	☐
รูที่ 6	☒	☒	☒	☒	☐	☐	☐
รูที่ 5	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☐
รูที่ 4	☒	☒	☒	☒	☐	☐	☐
รูที่ 3	☒	☒	☒	☐	☐	☐	☐
รูที่ 2	☒	☒	☐	☐	☐	☐	☐
รูที่ 1	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
เสียง	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด

วิธีการบรรเลง

ในการบรรเลงประสมวงนั้น แนน้อยจะเป็นตัวนำเพราะเสียงดัง สามารถปรับลีลาให้ เป็นทำนองหวานซึ่ง เศร้าสดหรือตลกเฮฮาได้ดี เสียงของแนน้อยนั้นสูงพล้ว สามารถเลียนแบบเสียง ธรรมชาติได้เกือบทุกอย่าง มีการล้อเลียนล้อหน้าหรือตามหลังอย่างมีศิลปะ

3. ระนาดเอก

ภาพประกอบ 22 รูปร่างลักษณะของระนาดเอก

รูปร่างลักษณะ

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีมีลักษณะเหมือนระนาดเอกของไทยทุกประการ ทำด้วยไม้ เนื้อแข็งได้แก่ไม้ชิงชัน พยูง มะหาด มี 21 ลูก

ระบบเสียง

จะมี 21 ลูก ระนาดเอกไม่มีการการถ่วงตะกั่วจะใช้การถากไม้ออกเพื่อปรับระดับเสียง เสียงต่ำสุดคือเสียง ซอล และเสียงสูงสุดคือเสียง ซอล

วิธีการบรรเลง

ในการบรรเลงประสมวงนั้นจะตีคู่แปด ไม่มีลูกเล่นมาก แต่มีท่วงทำนองลีลาออกทาง ล้วนนา ระนาดเอกจะเป็นเครื่องตามโดยฟังเสียงแนน้อยเป็นหลัก แนน้อยจะเป็นตัวนำวงในการ บรรเลง

4. ระนาดทุ้ม

ภาพประกอบ 23 รูปร่างลักษณะของระนาดทุ้ม

รูปร่างลักษณะ

ระนาดทุ้ม มีลักษณะเหมือนระนาดทุ้มไทย ทำจากไม้ไผ่ ตัวรางสลักลาย ปิดทอง ตามแบบล้านนา ฝั้ระนาดทุ้มจะประกอบด้วยลูกระนาด 17 ลูก

ระบบเสียง

มี 17 เหมือนกับเสียงของระนาดทุ้มไทยทุกประการ ลูกที่ 17 ด้านขวามือของผู้บรรเลงเรียกว่า ลูกหลัก หรือลูกหลิบ

วิธีการบรรเลง

ในการบรรเลงประสมวงนั้นเป็นเครื่องตาม ลีลาการเล่นเครื่องดนตรีนี้ก็เล่นตามเพลงธรรมดา ไม่มีลูกเล่นมาก ไม่มีรูปแบบการบรรเลงที่ตายตัว อยู่ที่ความสะดวกของวรรคเพลง และทิศทางเพลง แต่มีถ่วงทำนองและสำเนียงออกทางล้านนา ให้บรรเลงในวงป้าดซ้อง

5. ฆ้องวง

ภาพประกอบ 24 รูปร่างลักษณะของฆ้องวง

รูปร่างลักษณะ

ฆ้องวงใหญ่หรือ พาทยฆ้อง เป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบด้วยฆ้อง ซึ่งเจาะรูที่ฉัตรจำนวน 4 รู สำหรับร้อยหนังดีเกลียว ผู้โยงกับวงที่ทำด้วยต้นหวายโป่ง วงหนึ่งมีลูกฆ้อง 18 ลูก

ระบบเสียง

มี 18 เหมือนกับเสียงของฆ้องไทย ทุกลูกเทียบเสียงสูงต่ำเรียงกันไปเป็นระดับ เสียงสูงสุดคือเสียง ฟา เสียงต่ำสุดคือเสียง มี

วิธีการบรรเลง

มีลีลาการเล่นแบบธรรมชาติ คือไม่โลดโผน ไม่มีรูปแบบการบรรเลงที่ตายตัว อยู่ที่ความสะดวกของวรรคเพลง และทิศทางเพลง

6. สว่า (ฉาบ)

ภาพประกอบ 25 รูปร่างลักษณะของสว่า

รูปร่างลักษณะ

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ ทำด้วยโลหะ รูปร่างแผ่นกลมคล้ายจาน ฉาบ
ล้ามน่าเป็นฉาบขนาดกลาง

วิธีการบรรเลง

ใช้ประกอบจังหวะ คู่กับกลองเต่งถึง และกลองปึงปึง

7. กลองเต่งถึง

ภาพประกอบ 26 รูปร่างลักษณะของกลองเต่งถึง

รูปร่างลักษณะ

มีลักษณะคล้ายตะโพนมอญ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ซึ่งด้วยหนังทั้งสองหน้า ใช้เชือกในลอนซึ่งแรงเสียง ทั้ง 2 หน้ามีขนาดต่างกันทำให้มีเสียงที่ต่างกัน

ระบบเสียง

ก่อนการบรรเลงจะต้องติด จ่ากลองแต่เดิมทำจากข้าวเหนียวสุกมาบดให้ละเอียด คลุกผสมกับขี้เถ้า ปัจจุบันนำกล้วยตากมาบด และติดหน้ากลอง ด้านหนึ่งให้เสียง เต่ง อีกด้านหนึ่งเสียงถึง

วิธีการบรรเลง

ใช้ตีประกอบจังหวะ สอดสลับกันระหว่างกลองปึงปึง

8. กลองป่งโป่ง

ภาพประกอบ 27 รูปร่างลักษณะของกลองป่งโป่ง

รูปร่างลักษณะ

เป็นกลองขนาดเล็กผู้ติดกับกลองเต่งถึง หุ่นกลองทำด้วยไม้เนื้อแข็งมีสองหน้า หน้าด้านหนึ่งใหญ่ อีกด้านหนึ่งจะมีขนาดเล็ก

ระบบเสียง

ก่อนการบรรเลงจะต้องติด จ่ากลองเหมือนกับกลองเต่งถึง ด้านหนึ่งให้เสียง ป่ง อีกด้านหนึ่งเสียงโป่ง

วิธีการบรรเลง

ใช้ตีสอดประสานกันไปตามจังหวะกลองเต่งถึง

2. รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพ่อนผี

ความเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณ และสิ่งเร้นลับต่างๆ มักพบได้ในเกือบทุกชุมชนของประเทศไทย ซึ่งอาจแตกต่างกันในความคิดและการปฏิบัติต่อความเชื่อนั้นๆ ซึ่งกลุ่มชาวล้านนาก็เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ พวกเขาเชื่อว่า ผีจะสิงสถิตอยู่ในที่ต่างๆ รอบตัวเรา โดยมีการแบ่งระดับชนชั้นของผี เช่น ผีอารักษ์ ผีปู่ย่า ผีเจ้านาย เป็นต้น แต่ที่มักพบเห็นกันอยู่ก็คงจะเป็นพิธีกรรมการพ่อนผีปู่ย่า หรือที่เรามักได้ยินว่าการพ่อนผีมดผีเม็งการพ่อนผีมดผีเม็งนั้น เป็นพิธีกรรมการนับถือผีประจำตระกูล เชื่อว่าผู้ใดที่นับถือผีจะได้รับความคุ้มครองและเกิดความเป็นสิริมงคลกับตนเอง ทำการสิ่งใดก็จะเจริญรุ่งเรือง การทำพิธีพ่อนผีมดผีเม็งนั้นจะกระทำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงได้แก่

เพลงฉัตร

ท่อน 1

[---	---ช	---ล	ชชชช	-ฟ-ฟ	---ร	---ด	---ช]
----	-ฟชล	-รดล	-ช-ฟ	--ชล	ดลชฟ	-ลชฟ	-รรร
---ฟ	รรรร	ชลชฟ	-รรร	ดรฟช	ฟร-ด	ทดชล	ทรดท
----	ฟชทด	-ร-ด	-ฟชล	ดลชฟ	ดฟชล	-ฟชล	-ท-ด
-ร-ช	-รรร	ชลชฟ	-รรร	ดรฟช	ฟร-ด	ทดชล	ทรดท
-ดรด	ทฟชล	-ชชช	-ร-ด	-ลชฟ	ดฟชล	ดรดล	ชฟ-ช
[----	ดด-ช	-ด-ช	ทรดท	-ฟฟฟ	ดฟชล	ดรดล	ชฟ-ช]

ท่อน 2

----	---ช	---ล	ชชชช	-ลลล	-ด-ช	-ลดช	ลชฟม
--รม	ชมรด	ชลชด	ชดรม	-ร-ช	-ร-ม	รดรม	รมฟช
---ล	ชชชช	---ร	รรรร	---ด	ดดดด	---ฟ	ฟฟฟฟ
รด-ฟ	-ช-ล	-รดล	ชฟ-ช	[----	ดด-ช	-ด-ช	ทรดท
-ฟฟฟ	ดฟชล	ดรดล	ชฟ-ช]				

ในวงเล็บเล่นซ้ำ 2 รอบ

หน้าทับจังหวะ

-ปั้ง-ปั้ง	-ปั้งเต่งถึง	-ปั้ง-ปั้ง	-ปั้งเต่งถึง	-ปั้ง-ปั้ง	-ปั้งเต่งถึง	--เต่งถึง	ถึง-เต่งถึง
------------	--------------	------------	--------------	------------	--------------	-----------	-------------

เพลงกูรา

ท่อน 1

----	----	-ช-ล	--ฟช	----	-ฟชล	ดวลด	-ช-ฟ
----	---ช	---ร	---ช	--ฟม	-ร-ช	-ด-ร	-ม-ร
-ด-ร	-ม-ช	ลชดล	ชม-ร	-ด-ร	-ม-ช	ลชดล	ชม-ร
[---ช	ชชชช	---ร	รรรร	-ฟฟฟ	-ช-ล	ดลชฟ	-ลดร]

ท่อน 2

----	----	ลลดล	ชฟชล	----	----	ดวลด	ชฟ-ช
----	-ฟชล	ดวลด	-ช-ฟ	----	---ช	---ร	---ช
--ฟม	-ร-ช	-ด-ร	-ม-ร	-ด-ร	-ม-ช	ลชดล	ชม-ร
-ด-ร	-ม-ช	ลชดล	ชม-ร	[---ช	ชชชช	---ร	รรรร
-ฟฟฟ	-ช-ล	ดลชฟ	-ลดร]				

โนววงเล็บเล่่นซ้ำ 2 รอบ

หน้าทับจังหวะ

-ป้ง-ป้ง	-ป้งเต่งถึง	-ป้ง-ป้ง	-ป้งเต่งถึง	-ป้ง-ป้ง	-ป้งเต่งถึง	--เต่งถึง	ถึง-เต่งถึง
----------	-------------	----------	-------------	----------	-------------	-----------	-------------

ฝึกมกีนน้ำมะพร้าว

เพื่อน 1

---ร	-รร	ดรฟช	พรฟด	-รดท	ดรดท	รทดร	ดทลช
-ช-ช	พรร	ดรฟช	พรฟด	-รดท	ดรดท	รทดร	ดทลช
-ดดด	รดชล	ดรดล	ดลชฟ	-ชฟร	ฟดรฟ	ดรฟช	ทฟชท
-ชทด	ทรดท	ฟชทด	ทช-ฟ	-ชฟร	ฟดรฟ	ดรฟช	ทฟชท
-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท	-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท

เพื่อน 2

---ม	-มมม	ฟชมฟ	-ฟ-ฟ	---ม	-มมม	ฟชมฟ	-ทดร
---ด	--ทด	รดทด	พรร	---ด	--ทด	รดทช	ทรดท
-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท	-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท
ดรดฟ	รดทล	ชฟชล	-ท-ด	-ด-ด	ทดรฟ	--ชฟ	มรดท
-ด-ด	ทดรฟ	--ชฟ	มรดท	-รฟด	รดทช	--ทด	ทช-ท
-ท-ท	-ลชฟ	--รฟ	-ช-ท	--ชด	--ชท	-ล-ช	พรฟช

เพื่อน 3

-ช-ช	พรร	พรดท	ชทดร	ดรฟช	ลชฟร	ชฟรด	พรดท
-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท	-ดดด	ทรดท	-ชทด	ทรดท
ดรดฟ	รดทล	ชฟชล	-ท-ด	-ด-ด	ทดรฟ	--ชฟ	มรดท
-ด-ด	ทดรฟ	--ชฟ	มรดท	-รฟด	รดทช	--ทด	ทช-ท
-ท-ท	-ลชฟ	--รฟ	-ช-ท	--ชด	--ชท	-ล-ช	พรฟช

หน้าทับจังหวะ

---ปั้ง	เต้งถึง--	ปั้ง-เต้งถึง	-ปั้งเต้งถึง	---ปั้ง	เต้งถึง--	ปั้ง-เต้งถึง	-ปั้งเต้งถึง
---------	-----------	--------------	--------------	---------	-----------	--------------	--------------

หน้าทับจังหวะ

--ปั้งถึง	ปั้งถึง--	ปั้งเต้ง-ถึง	-ปั้งเต้งถึง	--ปั้งถึง	ปั้งถึง--	ปั้งเต้ง-ถึง	-ปั้งเต้งถึง
-----------	-----------	--------------	--------------	-----------	-----------	--------------	--------------

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ

พิธีศพของชาวล้านนา สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัฒนธรรมที่รับมาจากเมืองเชียงใหม่แห่งสิบสองปันนา ซึ่งการจัดพิธีศพจะมีรูปแบบของปราสาท เพลงที่ใช้บรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง เพลงที่ใช้สำหรับแห่ ได้แก่ เพลง ปราสาทไหว เพลงไทยเดิมที่มีทำนองช้า และจบด้วยเพลงปราสาทไหว เพลงที่ใช้สำหรับเผ่า ได้แก่ เพลงมวยช้า มวยเร็ว ออกเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง แล้วลงด้วยเพลงปราสาทไหว ในการบรรเลงให้สังเกตจาก ไฟลูกโชนเต็มที่ดินตรีจะใช้เพลงลูกทุ่งหรือที่เรียกว่าเพลงมวยซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วบรรเลงสักพัก จากนั้นจึงบรรเลงต่อสักครู่เป็นอันเสร็จพิธี

เพลงปราสาทไหว

---ช	-ชชช	ฟมฟช	ดชทด	--รด	ทชทด	ชดทช	ทชฟม
---ฟ	มรดท	ฟชทด	ฟชทด	---ช	---ฟ	มฟดร	ชดทช
กลับต้นเปลี่ยนหัว วรรคแรกเป็น				---ฟ	ชดทช	ฟมฟช	ดชทด

---ล	-ลลล	ชฟชล	ชลดร	--ฟร	ดลดร	ฟรดล	ดลชฟ
---ช	ฟรฟด	รดลล	ฟดรฟ	--ชล	--ฟช	รฟดร	ลดชล
กลับต้นเปลี่ยนหัว วรรคแรกเป็น				---ช	ลรดล	ชฟชล	ชลดร

---ร	-รรร	ดทดร	ดรฟช	--ทช	ฟรฟช	ทชฟร	ฟรดท
---ด	ทลชฟ	ชฟรฟ	ดรฟช	-ทดร	--ทด	รดชล	-ช-ร
กลับต้นเปลี่ยนหัว วรรคแรกเป็น				---ด	รชฟร	ดทดร	ดรฟช

---ม	-มมม	รดรม	รมชล	--ดล	ชมชล	ดลชม	ชมรด
---ร	ดลลช	-มลช	มชลด	ชดรม	-ชมร	ลดชล	มชรม
กลับต้นเปลี่ยนหัว วรรคแรกเป็น				---ร	มลชม	รดรม	รมชล

หน้าทับจังหวะ

---ปิ้ง	-ปิ้ง-ปิ้ง-	-ปิ้ง-เต่ง	---ปิ้ง	-ปิ้ง-เต่ง	-ปิ้ง-เต่ง	---ปิ้ง	--เต่งถึง
---------	-------------	------------	---------	------------	------------	---------	-----------

เพลงปราชญาไทว เป็นเพลงเก่าดั้งเดิมซึ่งถือได้ว่าเป็นเพลงเอกของดนตรีพื้นเมือง เนื่องจากมีท่วงทำนองที่แสดงถึงเอกลักษณ์โดยแท้ของดนตรีพื้นเมืองมีชื่อเรียกที่หลากหลายตามความเคยชินของแต่ละท้องถิ่น เช่น ปราชญาไทว, แท้, ลาก, แหย่ง, แหย่งน้อย, แหย่งหลวง, แหย่งปิ่น

ปราชญาไทวสามารถบรรเลงกับเครื่องดนตรีพื้นเมืองได้ทุกชนิด โดยให้อรรถรสแตกต่างกันไปตามเครื่องดนตรีนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ เพลงปราชญาไทวจึงสามารถบรรเลงได้ทุกโอกาส นักดนตรีสามารถประดิษฐ์กลเม็ดตามจินตนาการของตนให้เกิดความไพเราะ ตามแต่ความสามารถของเครื่องดนตรีจำเอื้ออำนวย

เพลงล่องเมปิง

---ช	-ชชช	ลชมช	-ล-ด	-ด-ด	ชลชด	ชลชด	มรชม
-ม-ม	ชดรม	รมชม	รด-ร	-ร-ร	ชดรม	รมชม	รด-ร
-ช-ล	-ด-ร	มรชร	มรดล	ชดรม	-ช-ล	วลดล	ชม-ช

เพลงถ้ำหนงถ้ำ

---ท	-ดดด	-ทดว	ดดดด	รมชว	มรดช	---ล	ดรดช
---ล	ดรดช	---ล	ดวลด	---ล	ดลชฟ	ชฟรฟ	ชลดว
---ฟ	--ลช	ลฟลช	--รม	-ม-ม	รดรม	ชลชม	-ร-ด

---ม	-ฟฟฟ	-มฟช	-ฟฟฟ	ชลดช	ลชฟด	---ร	ฟชลด
---ร	ฟชลด	---ร	ฟชรฟ	---ร	ฟรดท	--ชท	ดวรด
-รดท	ดวรด	รหวรด	รดชล	-ล-ล	ชฟชล	ดวลด	-ช-ฟ

เพลงมวยช้า

---ช	ลลลล	---ด	ลรดล	ชลดช	-ช-ช	ดลชม	วดรวม
---ช	ลลลล	---ด	ลรดล	ชลดช	-ช-ช	ดลชม	วดรวม
-ชชช	-มรด	ชลชด	ชดรวม	-ชชช	ดลชม	ลชมร	ชมรด
-ดรวม	ชมรด	รวมรด	รดชล	ดลชม	รวมชล	ชมชล	ชลดร
-ลชม	ชมรด	ชลชด	ชดรวม	-ชชช	ดลชม	ลชมร	ชมรด

หน้าทับจังหวะ

- บึงบึงเต่ง	- บึงเต่งถึง	- บึงบึงเต่ง	- บึงเต่งถึง	- บึงบึงเต่ง	- บึงเต่งถึง	- บึงบึงเต่ง	- บึงเต่งถึง
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

เพลงมวยเร็ว

-ร-ด	ทลฟช	-ร-ช	ฟรฟช	--รด	ทลฟช	-ร-ช	ฟรฟช
-ททท	ชทดร	-ชฟร	ฟรดท	ดชดท	ชทดร	-ชฟร	ฟรดท
-ร-ด	ทลฟช	-ร-ช	ฟรฟช	--รด	ทลฟช	-ช-ด	ฟรฟช

ท่อนจบ

-ททท	-ด-ร	-ชฟร	-ด-ท	-ช-ท	-ด-ร	-ชฟร	ดท-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

หน้าทับจังหวะ

-เต่ง-ถึง	เต่งเต่ง-ถึง	- เต่งถึง-	เต่งเต่ง-ถึง	-เต่ง-ถึง	เต่งเต่ง-ถึง	- เต่งถึง-	เต่งเต่ง-ถึง
-----------	--------------	------------	--------------	-----------	--------------	------------	--------------

เพลงมวย เป็นเพลงสำคัญอีกเพลงหนึ่ง ที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา เช่น เป็นเพลงที่ใช้ประกอบการชกมวยของคนล้านนา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเพลง และยังเป็นเพลงที่ใช้ประกอบการฟ้อนผี เนื่องจากมีจังหวะและท่วงทำนองที่เร้าใจ สามารถตรึงอารมณ์ และสะกดความรู้สึกของผู้ได้ยินเสียงเพลงนี้ ทำให้เกิดความปีติยินดี บางครั้งใช้เพลงมวยนี้ บรรเลงควบคู่กับเพลงฝีมดห้อยผ้า เพื่ออัญเชิญวิญญาณให้เข้าสิงสู่ในร่างทรง นอกจากนี้ ยังใช้บรรเลงเป็นเพลงประชุมเพลิงในงานอวมงคล

ท่วงทำนองของเพลง ในท่อนแรก สันนิษฐานว่า น่าจะนำมาจากเพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกันมาก

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

วงปาดสามารถนำไปใช้ประกอบการบรรเลงพิธีกรรมทางศาสนาเช่น งานบวช งานกฐิน งานสลากภัต เป็นต้น ซึ่งใช้วงปาดพื้นเมืองในการบรรเลง จะเริ่มด้วยเพลงปราสาทไหวเป็นเพลงแรก และอาจจะตามด้วยเพลงมวญ จากนั้นก็จะบรรเลงเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง หรือเพลงไทยเดิม และจบด้วยเพลงปราสาทไหว

- การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ

วงปาดยังใช้บรรเลงในงานบันเทิงอื่นๆเช่น งานครบรอบการสถาปนาต่างๆงานฉลองทั่วไป เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของงานค่อนข้างอิสระ ไม่เคร่งครัดในเรื่องของพิธีรีตอง ทั้งนี้วงปาดจะเน้นความสนุกสนานรื่นเริงส่วนเพลงที่ใช้ในการบรรเลงจะเป็นเพลงประเภทเพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง ที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

3. การวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งสามารถสรุปตามหัวข้อได้ดังนี้

1. อยู่อย่างไทย

ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวล้านนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามแบบอย่างจากบรรพบุรุษที่ได้รับการสืบทอดกันมา ทั้งทางด้านความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม มีลักษณะนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน โอบอ้อมอารี อภัยภัยที่ดี และมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่ในอยู่รวมกันในบ้านหลังเดียว มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ สามารถอบรมสั่งสอน บอกกล่าวเรื่องที่ถูกต้องที่ควร ซึ่งแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับลูกหลานได้

สังคมชาวล้านนามีความเป็นอยู่ที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา ใช้ชีวิตอย่างไทยพุทธ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เห็นได้จากงานปอยหลวง ที่ชาวบ้านในบริเวณรอบวัด ให้ความสนใจและร่วมมือในงานสำคัญทางศาสนา นอกจากชาวบ้านบริเวณวัดแล้ว วัดต่างๆ ที่อยู่โดยรอบก็ได้ร่วมบุญในพิธีปอยหลวง ถือได้ว่าเป็นการร่วมแรงร่วมใจ ในการร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ภาพประกอบ 28 งานปอยหลวง

ภาพประกอบ 29 การแสดงในงานปอยหลวง

ชาวล้านน่ายังมีการนับถือผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ควบคู่กับความเชื่อไสยศาสตร์ ชาวล้านน่ายังนิยมยึดถือวัฒนธรรมสายแม่ เชื้อในเรืองผีป่วน่า ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ ผีเจ้านาย ผีเจ้าเมือง ที่คอยปกป้องคุ้มครองชุมชน และครอบครัวของตนเอง จะมีการยกขันครูของผีเจ้านาย อยู่เป็นประจำทุกปี มีชาวบ้านให้ความสนใจช่วยกันจัดงานอย่างสามัคคี แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมการนับถือผี และพุทธศาสนาของล้านนา

2. ฝึใจศึกษา

วงป้าดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการศึกษาหาความรู้ ฝึกฝน และมีการพัฒนาการถ่ายทอดเพื่อฝึกนักดนตรีรุ่นใหม่ขึ้นมา มีนักเรียนนักศึกษาให้ความสนใจ มีการถ่ายทอดหรือเรียนรู้แบบท่องจำ จากประสบการณ์การบรรเลงร่วมวง และการเอาใจใส่การฝึกซ้อมมีความจำเป็นอย่างมาก ช่วยให้นักดนตรีมีความชำนาญมากขึ้น ได้มีการศึกษาค้นคว้า ฝึกฝน เทคนิค และความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับเพลงพื้นเมืองมีการลองผิดลองถูก เพื่อให้ได้เพลงพื้นเมืองแบบดั้งเดิม

ภาพประกอบ 30 การฝึกซ้อมของวงป้าดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

มีการศึกษาหาแนวทางในการบรรเลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการฟัง มีความกระตือรือร้นที่จะค้นหาเพลงใหม่ๆที่กำลังเป็นที่นิยม โดยการนำเพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกกรุงมาบรรเลง

3. เสาะหาความรู้

นักดนตรีในวงป้าดฮ่องคนะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดริเริ่ม เห็นได้ว่าการนำเพลงใหม่ ๆ มาประยุกต์ในวงนอกจากเพลงที่บรรเลงประจำแล้ว หาวิธีการให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกในการฟังดนตรี โดยเฉพาะการนำเพลงลูกทุ่งทำให้คึกครื้นยิ่งขึ้น เป็นการหาความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มาเพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อพัฒนาฝีมือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มดนตรีทาง ภาคกลาง โดยนำคณะดนตรีมาบรรเลงในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำเพลงไปพัฒนาให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น

ภาพประกอบ 31 การแสดงงานครูอึ้ง บวเี่ยม ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เยาวชนรุ่นใหม่ก็ให้ความสนใจ มีการซักถาม ฝึกซ้อม และได้ประสบการณ์จากการบรรเลงในงานต่างๆ นอกเหนือจากการฝึกเทคนิค หรือความรู้เรื่องวงปาดซ้องแล้วต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีวงปาดซ้องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ฉะนั้นนักดนตรีในวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะต้องฝึกซ้อม ขยันหาความรู้ใหม่ ๆ มาเพิ่มเติม รวมไปถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

4. เข้าสู่ค่านิยม

ค่านิยมวงปาดซ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดคือการไหว้ครูก่อนการบรรเลง ซึ่งถือว่าการรักษาธรรมเนียมทางด้านดนตรี มีการจัดขันตั้ง และที่นิยมใช้ทุกครั้งในพิธีกรรมต่างๆ คือน้ำส้มป่อย ส้มป่อยมีใบคล้ายชะอม เป็นไม้เถา อาศัยทอดพันกับสิ่งอื่นส่วนฝักของมันมีลักษณะแบนๆ ชาวล้านนามีความเชื่อว่าน้ำส้มป่อยเมื่อนำมาอาบหรือพรมจะเป็นการแก้เสนียดจัญไร ดังนั้นก่อนการบรรเลงทุกครั้งก็จะนำน้ำส้มป่อยมาประพรมเครื่องดนตรีเชื่อว่าครูบาอาจารย์จะช่วยให้การบรรเลงในการบรรเลงแต่ละครั้งผ่านไปด้วยดี เป็นพิธีปฏิบัติสืบทอดกันมาสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวล้านนาที่มีความศรัทธาและเลื่อมใสในพุทธศาสนา

ภาพประกอบ 32 พิธีไหว้ครูดนตรี

วัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวล้านนามีความผู้พันทั้งด้านความเชื่อ และศาสนา เทพเจ้า สิ่งศักดิ์ทั้งหลาย มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณยึดถือปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม สำนึกรักและภูมิใจในวัฒนธรรมของตนส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมและแผ่แพร่ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของตนรวมไปถึงประเพณีที่สำคัญของชาวล้านนาอย่างแพร่หลาย การสร้างค่านิยมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาไทย

5. สร้างสมอุดมการณ์

วงปาดซ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่สร้างสมอุดมการณ์ในการบรรเลงดนตรี มีความมุ่งมั่นในการรักษาวัฒนธรรมการบรรเลงที่เป็นแบบดั้งเดิม ในขณะที่วงดนตรีปาดซ่องคณะอื่นๆ มีการนำดนตรีสากลเข้ามาผสมในวง แต่วงปาดซ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีความภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของตน รวมถึงพร้อมที่จะถ่ายทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมการบรรเลงสู่เยาวชนรุ่นหลัง

ภาพประกอบ 33 เยาวชนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจดนตรี

ทำให้เยาวชนเกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีปาดซ้อง ตระหนักถึงความสำคัญของวงปาดซ้องประกอบกับการสร้างสมอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นจะรักษาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สำคัญต่างๆ

6. สืบสานวัฒนธรรม

ชาวล้านนามีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนที่เป็นเอกลักษณ์ การกราบไหว้ วิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งมักจะตอบแทนหรือตอบสนองโดยการเซ่นไหว้บูชาสิ่งศักดิ์ พิธีสืบชะตาของชาวล้านนาที่ให้ความสำคัญ งานบุญต่าง ๆ มีการสืบทอดสู่เยาวชนรุ่นหลัง มีการสอนดนตรีแก้ลูกหลาน หรือลูกศิษย์

ภาพประกอบ 34 พิธีสืบชะตา

วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน การรักษาวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลงถือว่าเป็นความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าวงป่าดงในเชียงใหม่หลายวงที่มีการนำดนตรีสากลเข้ามาผสมผสาน แต่งวงป่าดง คณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก็ยังรักษา และคงรูปแบบเดิมเอาไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีสืบไป

7. จดจำประเพณี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าในรูปแบบของประเพณีที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมา ส่วนใหญ่จะเป็นการทำบุญ วงป่าดงเป็นวงดนตรีที่มีความสำคัญต่อความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวล้านนา โดยจะเห็นได้ว่าการนำวงป่าดง มาใช้ประกอบพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสิบสองเดือน พิธีกรรมการสืบชะตา หรือในพิธีทางศาสนา อาทิ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันธรรมสวนะ งานปอยหลวง ด้วยเหตุนี้ทำให้เห็นว่าการนำวงป่าดงมีความสำคัญเรื่องความเชื่อ ความศรัทธาของชาวล้านนาที่มีต่อพิธีกรรมของตน

ภาพประกอบ 35 งานปอยสาบลอง

ดังนั้นจึงส่งผลให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และจดจำประเพณี ด้วยการซึมซับเอาวัฒนธรรมเข้ามาในชีวิตประจำวันสร้างความสนใจ ซึ่งจะเป็นพลังในการอนุรักษ์ และสืบสานประเพณีเหล่านี้ต่อไป

8. ของดีศาสนา

ชาวล้านนาส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธที่มีความผูกพันกับการทำบุญต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่โบราณที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพิธีการศาสนาทั้งสิ้น โดยพื้นฐานทางศาสนานี้เองที่ช่วยผลักดันให้เกิดกิจกรรม ภาระบวการ และพิธีการขึ้น เช่นงานปอยหลวง งานบวช จุลกฐิน

ภาพประกอบ 36 พิธีปิ่นฝ้าย ในงานจุลกฐิน

องค์ประกอบที่สำคัญในปัจจุบันจะต้องมีวงปาดฆ้อง บรรเลงเพื่อสร้างบรรยากาศของความสนุกสนาน พร้อมทั้งให้ผู้มาร่วมงานได้มีส่วนร่วมทั้งงานบุญ ความบันเทิง ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในสังคม

จากคุณลักษณะ 8 ประการซึ่งประกอบด้วย อยู่อย่างไทย ใฝ่ใจศึกษา เสาะหาความรู้ เข้าสู่ค่านิยม สร้างสมอุดมการณ์ สืบสานวัฒนธรรม จดจำประเพณี ของดีศาสนา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทต่อการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม เพราะในปัจจุบันวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมในชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้บุคคลในสังคมเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ย่อมแสดงว่าสังคมย่อมจะต้องเข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นลำดับสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อรวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง
3. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

วงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากบรรพบุรุษมาเป็นเวลานาน รับผิดชอบ และชุมชนวัดเกาะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งรวมนักดนตรีและผลิตนักดนตรีที่มีคุณภาพ การศึกษาวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลางนั้นจะได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง เครื่องดนตรีที่ใช้ รูปแบบการผสมวง บทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวง บทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ค่านิยมและความเชื่อในการบรรเลง ตลอดจนขั้นตอนพิธีกรรมในการสืบทอดให้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางด้านดนตรี และเป็นแนวทางในการศึกษาวิชาการด้านดนตรี ที่มีส่วนช่วยรักษาเอกลักษณ์ของชาติทางด้านดนตรีให้ดำรงอยู่ผดุงความเป็นชาติที่เจริญมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

การศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทางมานุษยวิทยา โดยใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นหลักและการศึกษาทางเอกสาร (Document Research) เป็นส่วนประกอบเพื่อนำข้อมูลมาประมวลให้ได้ข้อมูลภาพรวม (Holistic) และเชื่อถือได้ (Reliability) โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกาวงป่าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่บทความทางวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ

เมื่อได้ข้อมูลทางเอกสารและข้อมูลทางภาคสนามแล้วผู้วิจัยได้จัดแยกประเภทข้อมูลและทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ประวัติความเป็นมาของวงปาดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวงปาดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

1.2 บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่

1.3 องค์ประกอบของวงปาดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- นักดนตรี

- พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

- เครื่องดนตรี

2 รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชนผี

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

- การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ

3 ข้อมูลที่ได้มาจะทำการวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อยู่อย่างไทย

2. ใฝ่ใจศึกษา

3. เสาะหาความรู้

4. เข้าสู่ค่านิยม

5. สร้างสมอุดมการณ์
6. สืบสานวัฒนธรรม
7. จัดจำประเพณี
8. ของดีศาสนา

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยสรุปผลได้เป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมา บทบาทและหน้าที่ของวงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ประวัติความเป็นมาของวงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- ประวัติความเป็นมาของวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วัดเกาะกลางมีเนื้อที่รวม 2 แปลง จำนวน 7 ไร่ 3 งาน 87 ตารางวา โฉนดเลขที่ 3264 ปัจจุบันพระครูบานบุญหลวงนิวัฒน์ กิตฺติโสภโณ เป็นเจ้าอาวาสได้ดำเนินการก่อสร้างขยายบริเวณวัดให้กว้างขวางและจัดปรับปรุงตกแต่ง จัดสร้างอาคารเสนาสนะ ถาวรวัตถุ พื้นที่กว้างขวาง ร่มรื่นสวยงามเดิมมีชื่อว่าวัดป่าตัน ประสบปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมแทบทุกปีจึงได้ทำการย้ายมาสร้าง ณ สถานที่ปัจจุบัน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากหลวงโยนการพิจิตร (พญาตะก่า) ตั้งชื่อวัดใหม่ว่าวัดป่าตันดอนมูล ในช่วงนั้นพระราชยาเจ้าดารารัศมี ประทับเรือพระที่นั่งขึ้นแม่น้ำปิง จึงหันมามองดู(เหลียวมอง) จึงขนานนามตั้งชื่อวัดใหม่ว่า วัดปวงสนุนางเหลียว คำว่า นางนั้นมาจากพระองค์ที่เหลียวมามองดูความวิจิตรพิสดาร ต่อมาไม่นานจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็นวัดเกาะกลาง

- ประวัติความเป็นมาของวงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

วงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งโดยครูบานบุญหลวงได้รวบรวมวงมี อาจารย์อุดม หลีตระกูล เป็นหัวหน้าคนแรก และหมุนเวียนเปลี่ยนมาแล้วจำนวน 6 รุ่น ปัจจุบันมีนายจิระวัฒน์ บุญล้ำ เป็นผู้ดูแลวงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลางมาเป็นเวลา 3 ปี วงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลางก่อตั้งวงมาได้แล้ว 16 ปี วงปาดห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีนายจิระวัฒน์ บุญล้ำเป็นผู้ดูแล และบริหารจัดการ ติดต่อรับงาน จัดหา ฝึกซ้อม และผลิตนักดนตรี โดยที่ยังรักษาความเป็นวงปาดห้อยแบบดั้งเดิม

1.2 บทบาทและหน้าที่ของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาทของการเป็นนักดนตรีที่สืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ คือ พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานพืชมงคล งานศพ งานทางศาสนา และงานรื่นเริงต่าง ๆ จะบรรเลงเพลงพื้นเมือง และยังยึดความดั้งเดิมที่ไม่ได้เปลี่ยนไปตามความนิยมของวงอื่นๆ ที่นำดนตรีสากลเข้ามาผสม แต่จะมีการปรับวิธีการเล่นคือใช้เพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกกรุงมาประยุกต์ใช้เพื่อความสนุกสนาน

นักดนตรีในมียายได้เป็นเกษตรกร ช่างทำเครื่องดนตรี และมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีความสนใจ ถือได้ว่าการเป็นนักดนตรีก็เป็นอาชีพรอง แต่นักดนตรีบางคนก็ยึดเป็นอาชีพหลัก จะมีงานที่รับเล่นโดยจะเรียกว่า ประเพณีสิบสองเดือน

1.3 องค์ประกอบของวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- นักดนตรี

นักดนตรีในวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 9 คน มีนายจิระวัฒน์ บุญล้ำ เป็นหัวหน้าวง ครูบาบุญหลวง เป็นผู้อุ้มภ่วง นักดนตรีในวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีอาชีพเป็นช่างทำเครื่องดนตรี รับจ้าง และยังเป็นนักเรียนนักศึกษาอยู่ เล่นดนตรีเป็นอาชีพเสริม และยังมีการสืบทอดให้กับเยาวชนที่มีความสนใจ

- พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

นักดนตรีมีความเชื่อในเรื่องพิธีการไหว้ครู เพื่อช่วยเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในการบรรเลงก่อนการบรรเลงเจ้าภาพจะนำเครื่องกำลงามอบให้กับหัวหน้าวงเพื่อทำพิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลงเพื่อเป็นการบูชาและบอกกล่าวครูอาจารย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ ให้เกิดความเป็นสิริมงคลโดยมีเครื่องกำลงาบูชาครูดนตรี ดังนี้ สวยดอก สวยพลู กล้วยเทียน น้ำส้มป่อย เพื่อใช้พรมเครื่องดนตรีและผู้เล่น

- เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีในวงปาดฆ้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภท เครื่องตี และเครื่องเป่า เป็นหลัก เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงมีดังนี้ แนนหลวง แนน้อย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวง สว่า กลองเต่งถึง และกลองปวงป้าง

ตอนที่ 2 รวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตเพลง

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชมงคล

การพืชมงคลคือการพืชมงคลพืชมงคลนั้น เป็นพิธีกรรมการนับถือผีประจำตระกูล เชื่อว่าผู้ใดที่นับถือผีจะได้รับความคุ้มครองและเกิดความเป็นสิริมงคลกับตนเอง ทำการสิ่งใดก็จะเจริญรุ่งเรือง เพลงที่ใช้บรรเลงได้แก่ เพลงฉัตร เพลงกุรา เพลงพืชมงคลช่วง พืชมดห้อยผ้า และเพลงพืชมดกินน้ำมะพร้าว

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพ

พิธีศพของชาวล้านนา สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัฒนธรรมที่รับมาจากเมืองเชียงรุ่งแห่งสิบสองปันนา เพลงที่ใช้บรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง เพลงที่ใช้สำหรับแห่ ได้แก่ เพลง ปราสาทไหว เพลงสร้อยสนตัด เพลงฤาษีหลงถ้ำ และจบด้วยเพลงปราสาทไหว เพลงที่ใช้สำหรับเผา ได้แก่ เพลงมวยช้า มวยเร็ว ออก เพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง แล้วลงด้วยเพลงปราสาทไหว

- การบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

วงปาดสามารถนำไปใช้ประกอบการบรรเลงพิธีกรรมทางศาสนาเช่น งานบวช งานกฐิน งาน สลากภัต เป็นต้น ซึ่งใช้วงปาดพื้นเมืองในการบรรเลง เพลงที่ใช้ได้แก่เพลงปราสาทไหว มวยช้า มวย เร็ว ออกเพลงลูกทุ่งหรือเพลงลูกกรุงแล้วจบลงด้วยเพลงปราสาทไหว

- การบรรเลงประกอบงานบันเทิงอื่นๆ

วงปาดยังใช้บรรเลงในงานบันเทิงอื่นๆเช่น งานครบรอบการสถาปนาต่างๆงานฉลองทั่วไป เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของงานค่อนข้างอิสระ ไม่เคร่งครัด บทเพลงที่ใช้ได้แก่เพลงปราสาทไหว มวยช้า มวยเร็ว ออกเพลงลูกทุ่งหรือเพลงลูกกรุงแล้วจบลงด้วยเพลงปราสาทไหว

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

โดยใช้ทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่ง สามารถสรุปตามหัวข้อได้ดังนี้ลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 อยู่อย่างไทย

ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวล้านนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีวิถีชีวิตที่ดำเนิน ตามแบบอย่างจากบรรพบุรุษที่ได้รับการสืบทอดกันมา ทั้งทางด้านความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม มีลักษณะนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน โอบอ้อมอารี อภัยยศที่ดี และมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ ด้วยกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่ในอยู่ร่วมกันในบ้านหลังเดียว มี ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ สามารถอบรมสั่งสอน บอกกล่าวเรื่องที่ถูกต้องที่ ควร ซึ่งแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับลูกหลานได้ มีความเป็นอยู่ที่มีความเกี่ยวพันกับศาสนา ใช้ชีวิต อย่างไทยพุทธให้ความสนใจและร่วมมือในงานสำคัญทางศาสนา ชาวล้านนายังมีการนับถือผี สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ควบคู่กับความเชื่อในศาสนา ชาวล้านนายังมีความเชื่อในเรื่องผีป่วน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ ผีเจ้านาย ผีเจ้าเมือง ที่คอยปกป้องคุ้มครองชุมชน และครอบครัวของตนเอง

3.2 ใฝ่ใจศึกษา

วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการศึกษาหาความรู้ ฝึกฝน และมีการพัฒนาการถ่ายทอดเพื่อฝึกนักดนตรีรุ่นใหม่ขึ้นมา นักดนตรีในวงมีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ได้ สะท้อนให้เห็นว่านักดนตรียังปฏิบัติสืบทอด และพัฒนาความรู้ของตนเอง สามารถเผยแพร่ ฝึกเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อสืบสานเอกลักษณ์วัฒนธรรม

3.3 เสาะหาความรู้

นักดนตรีในวงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดริเริ่ม นำ เพลงลูกทุ่งใหม่ ๆ เพลงลูกกรุง มาประยุกต์ในวงนอกจากเพลงที่บรรเลงประจำแล้ว หาวิธีการให้ผู้ฟัง รู้สึกสนุกในการฟังดนตรี โดยเฉพาะการทำให้คึกคึกยิ่งขึ้น เป็นการหาความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มา เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อพัฒนาฝีมือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการนำไปบรรเลงที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ นอกเหนือจากการฝึกเทคนิค หรือความรู้เรื่องวงป้าดฮ่องแล้วต้องมีความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีวงป้าดฮ่องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม รวมไปถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

3.4 เข้าสู่ค่านิยม

ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือการไหว้ครูก่อนการบรรเลง ซึ่งถือว่าเป็นการรักษาธรรมเนียม ทางด้านดนตรี มีการจัดชั้นตั้ง และที่นั่งนิยมนั่งทุกครั้งในพิธีกรรมต่างๆ คือน้ำส้มป่อย ก่อนการบรรเลงทุกครั้งก็จะนำน้ำส้มป่อยมาประพรมเครื่องดนตรีเชื่อว่าครูบาอาจารย์จะช่วยให้การบรรเลงในการบรรเลง แต่ละครึ่งผ่านไปด้วยดี เป็นพิธีปฏิบัติสืบทอดกันมา สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวล้านนาที่มีความ ศรัทธาและเลื่อมใสในพุทธศาสนา การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาไทย

3.5 สร้างสมอุดมการณ์

วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวงที่สร้างสมอุดมการณ์ ในการบรรเลงมีความมุ่งมั่นที่จะรักษาประเพณีการเล่นดนตรี แบบโบราณที่ได้สืบทอดมา นักดนตรีเห็นคุณค่า และความสำคัญ มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนา ส่งเสริมให้วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป มีการเข้าร่วมกิจกรรม และ ประเพณีทางศาสนาเสมอมา มีความพัฒนาฝีมือ มีน้ำใจถ่ายทอดภูมิปัญญา และอุดมการณ์สู่เยาวชน รุ่นหลัง ทำให้วัฒนธรรมวงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะคงอยู่ด้วยการ รักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ได้

3.6 สืบสานวัฒนธรรม

วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้สืบสานวัฒนธรรมดนตรี มีการผสมผสานดนตรีเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเชื่อทางพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากการนำวงป้าดฮ่องเข้าร่วมในกิจกรรมงานบุญต่างๆ ของชุมชน ในแต่ละเทศกาล เป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาวล้านนา ที่ชัดเจนและเข้มแข็ง มีค่านิยมที่ดีในการดำรงชีวิต พึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันในสังคมชนบท สมาชิกในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามัคคีในวัฒนธรรม

3.7 จดจำประเพณี

ประเพณีทางพุทธศาสนา เช่น ประเพณีบุญสงกรานต์ ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีออกพรรษา งานทอดกฐิน งานทอดผ้าป่า งานบวชนาค งานบุญเทศน์มหาชาติ ซึ่งนิยมนำป้าดฮ่องเข้าไปร่วมบรรเลง

วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จดจำประเพณี และเรียนรู้การนำดนตรีร่วมประกอบพิธีกรรมของแต่ละประเพณีตามแบบโบราณ ทำให้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม เสียงดนตรีมีส่วนสร้างความศรัทธาให้กับประเพณี และพิธีกรรมนั้นๆ สืบมา

3.8 ของดีศาสนา

ชาวล้านน่านับถือศาสนาพุทธ มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีวิถีชีวิต ที่เกี่ยวพันกับศาสนา จะเห็นได้จากการร่วมทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และเทศกาลต่างๆ อยู่เสมอ โดยมีวงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าไปร่วมในพิธีกรรม สร้างความศรัทธา และเชื่อมั่นในศาสนาให้แก่ชุมชน ดังนั้นศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ทำให้สภาวะใจเกิดความสุข สงบร่มเย็น มีความสุขในการทำมาค้าขาย และสืบทอดความเชื่ออย่างเข้มแข็งสืบไป

อภิปรายผล

วงป้าดฮ่องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาเชิงสำรวจ และลงภาคสนามซึ่งผลที่ได้นั้น เป็นผลที่เกิดจากสภาพจริงในปัจจุบัน พบว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ชุมชนวัดเกาะกลางมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่ก็ยังยึดถือและ สืบทอดวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนจากบรรพบุรุษ รูปแบบการบรรเลงของบทเพลงที่เป็นของเดิมไว้ มีจารีตการบรรเลงที่เป็นที่เป็นแบบแผนในพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังรักษาขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ ปัจจุบันวงที่เป็นแบบดั้งเดิมหาได้น้อย โดยเฉพาะไปให้ความสำคัญวงดนตรีประเภทประยุกต์ คือการนำเครื่องดนตรีสากลเข้าไปผสมผสาน เนื่องจากมีความสนุกสนานเข้าใจมากกว่า อาจจะทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านหายไป จึงได้นำทฤษฎีรากแก้วทางวัฒนธรรมของอากาญญา อินทอรุณานนท์ มาเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และอนุรักษ์วง

ป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลางต่อไป ส่วนในด้านพิธีกรรมต่างๆ ครูบาบุญหลวงพยอมที่จะนำวงป่าดงห้อยเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อที่จะเป็นการชักจูงเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ให้มีความสนใจในดนตรี และรักษาประเพณีพิธีกรรมแบบดั้งเดิมเพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้ ให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของศาสนาเพื่อปลูกฝังเรื่องศาสนา ประเพณี และค่านิยม ของล้านนา ก่อนที่จะหายไป

จากการที่ได้ศึกษา วงป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คงเป็นประโยชน์สำหรับการเผยแพร่ และศึกษาดนตรีพื้นบ้านประเภทนี้ เป็นการอนุรักษ์ดนตรีป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวงป่าดงห้อยคณะวัดเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สามารถทำการศึกษาวงป่าดงห้อย คณะอื่นๆในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการศึกษา วัฒนธรรมดนตรีและสังคม
2. สามารถศึกษาดนตรีประกอบการแสดงพื้นบ้านภาคเหนือ เช่น การฟ้อนดาบ การฟ้อนเจิ้ง การฟ้อนเล็บ
3. สามารถศึกษาพิธีกรรมและดนตรีประกอบพิธีกรรมอื่นๆของชาวล้านนา เช่น พิธีกรรม ฟ้อนผีมด ผีเม้ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ณรงค์ สมิทธิธรรม. (2535). *ดนตรีประกอบการฟ้อนผีในจังหวัดลำปาง*. ลำปาง : วิทยาลัยครู ลำปาง
- . (2541). *วงตกลีง : ดนตรีแห่งวิถีชีวิตของชาวลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- . (2545). *ดนตรีพื้นบ้านคนเมืองเหนือ*. สำนักศิลปวัฒนธรรม. สถาบันราชภัฏลำปาง. ลำปาง : จิตพัฒนการพิมพ์.
- ธีรยุทธ ยวงศรี. (2529). *ศิลปะการขับร้อง , ฟ้อนรำ , ดนตรีล้านนา*. ใน *ดนตรีไทยอุดมศึกษา* ครั้งที่ 17. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ช้างเผือกเชียงใหม่.
- บุรีรัตน์ สามีติยะ. (2541). ชุด “รู้เรื่องเมืองไทย” ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ประชุม บุญน้อม; และคนอื่นๆ. (2543). *โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปี่พาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ชุดโครงการระบบการศึกษา กับชุมชน.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์. (2542). *ดนตรีไทยพื้นบ้านไทยภาคเหนือ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- . (2544). *การทำเครื่องดนตรีล้านนา*. ใน *ดนตรีไทยอุดมศึกษา* ครั้งที่ 32. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *ประวัติการดนตรีไทย* ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปานจรี ดิอนันต์ลาภ. (2549). *การสืบทอดวงปี่พาทย์ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพิไล เทพคำ. (2539). *เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมือง ช่วงมกราคม – ธันวาคม 2537*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การประชาสัมพันธ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณศิริ จุลกาฬ. (2542). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรีไทย ในคณะสุดประเสริฐ*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่. (2535, 2 เมษายน). *นิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทยเรื่อง เครื่องดนตรีล้านนา*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- มณี พยอมยงค์. (2529). *วัฒนธรรมล้านนาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มนตรี ตราโมท. (2540). *การละเล่นของไทย ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

รสสุคนธ์ อินคง. (2546). *การสืบทอดวงปี่พาทย์ในจังหวัดอ่างทอง*. ปรินิพนธ์ ศป.ม.

(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณมณี พยอมยงค์(2549). *เครื่องสักการะในล้านนาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่:

ส.ทรัพย์การพิมพ์.

สัจด์ ภูเขาทอง. (2524). *การดนตรีและทางไปสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- (2531). *การดนตรีและทางไปสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

สนั่น ธรรมธิ. (2550). *นาฏดุริยางคการล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: สุเทพการพิมพ์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2532). *ศิลปวัฒนธรรม. ร้อง รำ ทำ เพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม ครั้งที่ 2*.

กรุงเทพฯ: มติชน.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2545). *วัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย. ใน วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย*.

กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2542). *กตัญญูของชาวจีนที่สะท้อนผ่านพิธีงเด็ก : กรณีศึกษาพิธีงเด็ก*

จีนไหหลำในสังคมไทย. งานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

อารีรัตน์ เรืองกำเนิด. (2543). *การศึกษาวงหมองครึม : ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร*.

ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

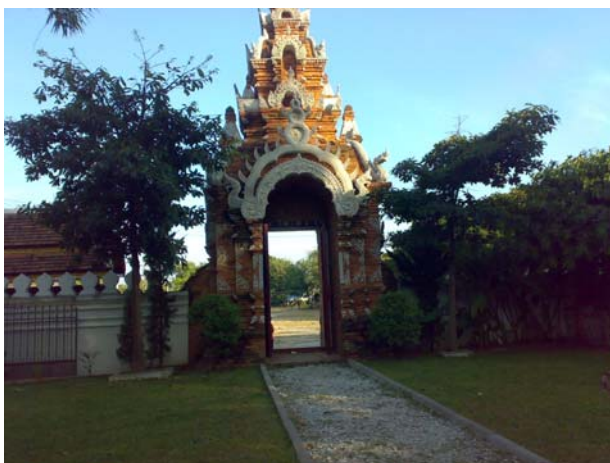
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฮันท์ เพนธ์. (2527). *ความเป็นมาของล้านนาไทย"ในล้านนาไทย*. เชียงใหม่: ทรัพย์เนตรการพิมพ์.

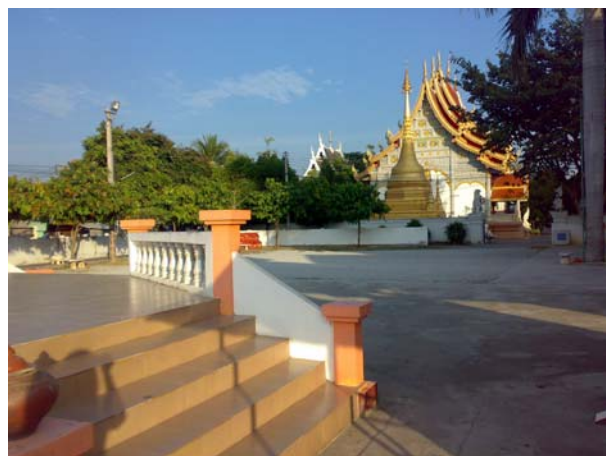
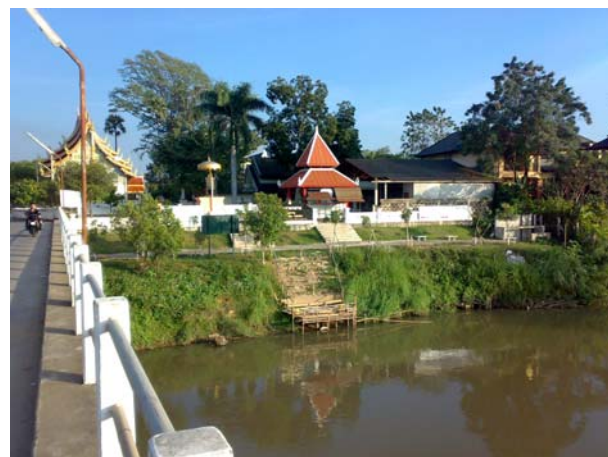
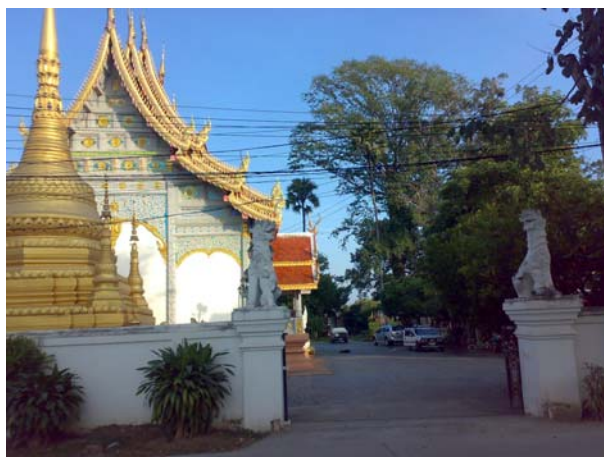
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประมวลภาพ

ภาพวัดเกาะกลาง

ภาพสภาพแวดล้อมรอบวัดเกาะกลาง

ภาพงานไหว้ครูที่วัดเกาะกลาง

ภาพงานจุลกฐินยกช่อฟ้า

ภาพงานสืบชะตา

ภาพงานศพ

ภาพงานปอยส้างลอง

ภาพวงปี่ด้องคณะวัดเกาะกลาง อำเภอมือ
จังหวัดเชียงใหม่ในงานต่างๆ

ภาคผนวก ข

โน้ตเพลงสากล

เพลงจักร

ท่อน 1

The musical score is written for a single melodic line on a grand staff, consisting of ten staves. The time signature is 2/4. The key signature has one sharp (F#). The melody begins with a whole rest on the first staff, followed by a series of eighth and sixteenth notes, including triplets, across the subsequent staves. The final staff contains a whole note followed by three empty measures.

ท่อน 2

A musical score for a piece titled 'ท่อน 2' (Part 2). The score is written on ten staves, each with a treble clef. The first staff begins with a whole rest, followed by a series of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody with eighth and sixteenth notes. The third staff features a mix of eighth and sixteenth notes. The fourth staff includes a measure with a double bar line and a repeat sign. The fifth staff continues the melody with eighth and sixteenth notes. The sixth staff features a mix of eighth and sixteenth notes. The seventh staff is empty. The eighth staff is empty. The ninth staff is empty. The tenth staff is empty.

เพลงกูรา

ท่อน 1

The musical score is written in 2/4 time. The melody line consists of seven staves. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note B4, a quarter note A4, and a quarter note G4. The second staff continues the melody with a quarter note F#4, a quarter note E4, a quarter note D4, a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, and a quarter note G3. The third staff continues with a quarter note F#3, a quarter note E3, a quarter note D3, a quarter note C3, a quarter note B2, a quarter note A2, and a quarter note G2. The fourth staff continues with a quarter note F#2, a quarter note E2, a quarter note D2, a quarter note C2, a quarter note B1, a quarter note A1, and a quarter note G1. The fifth staff continues with a quarter note F#1, a quarter note E1, a quarter note D1, a quarter note C1, a quarter note B0, a quarter note A0, and a quarter note G0. The sixth staff continues with a quarter note F#0, a quarter note E0, a quarter note D0, a quarter note C0, a quarter note B-1, a quarter note A-1, and a quarter note G-1. The seventh staff continues with a quarter note F#-1, a quarter note E-1, a quarter note D-1, a quarter note C-1, a quarter note B-2, a quarter note A-2, and a quarter note G-2. The eighth staff is empty. The ninth staff is empty.

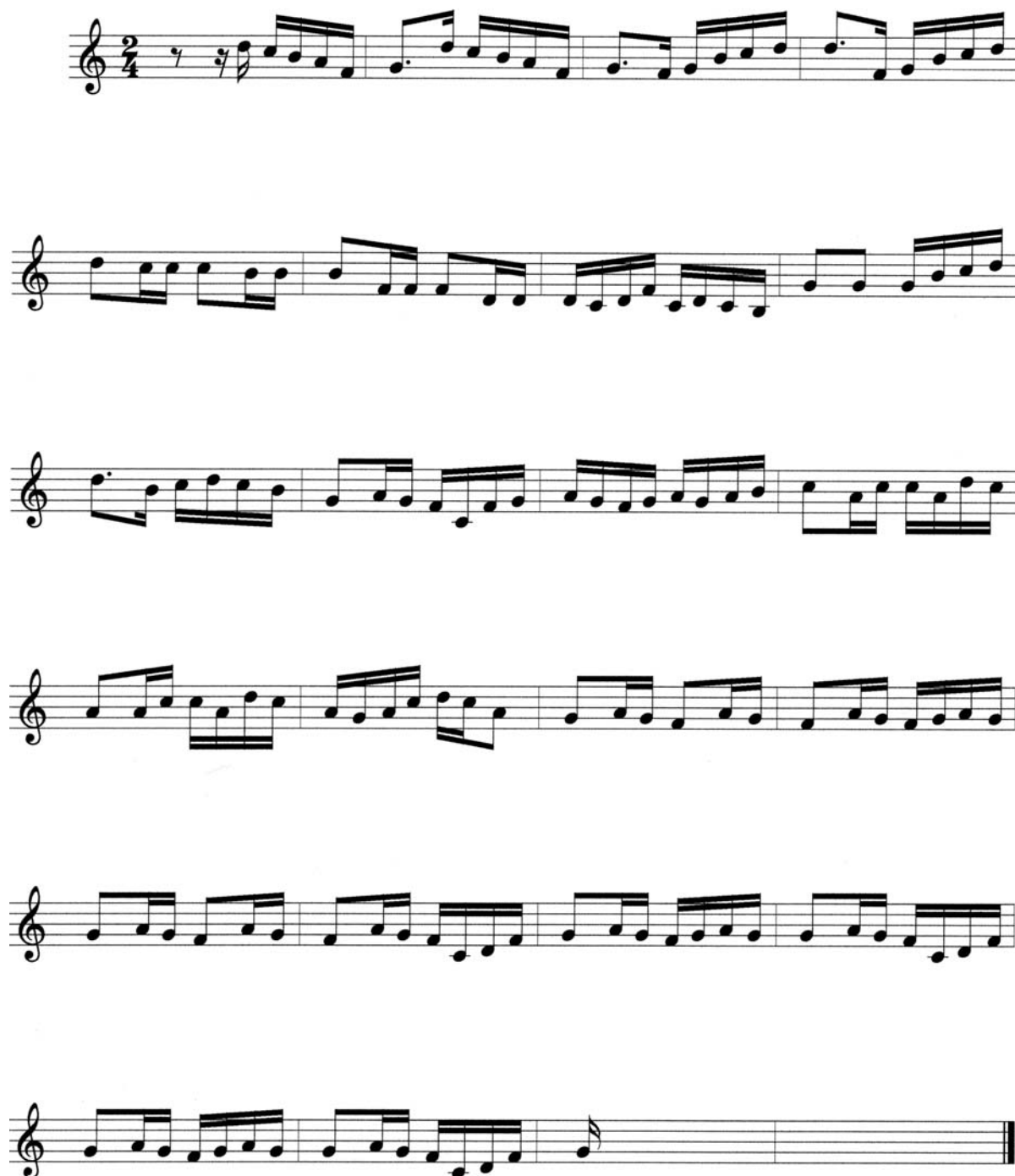
ท่อน 2

A musical score for a single melodic line, labeled 'ท่อน 2' (Part 2). The score is written on seven staves, each with a treble clef. The first staff begins with a key signature change to one sharp (F#) and a common time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed sixteenth notes. The score ends with a double bar line on the seventh staff.

เพลงพื้มดลงช่วง

เพลงฝืนคห้อยผ้า

เพลงพื้ดกีนน้ำมะพร้าว

ท่อน 1

ท่อน 2

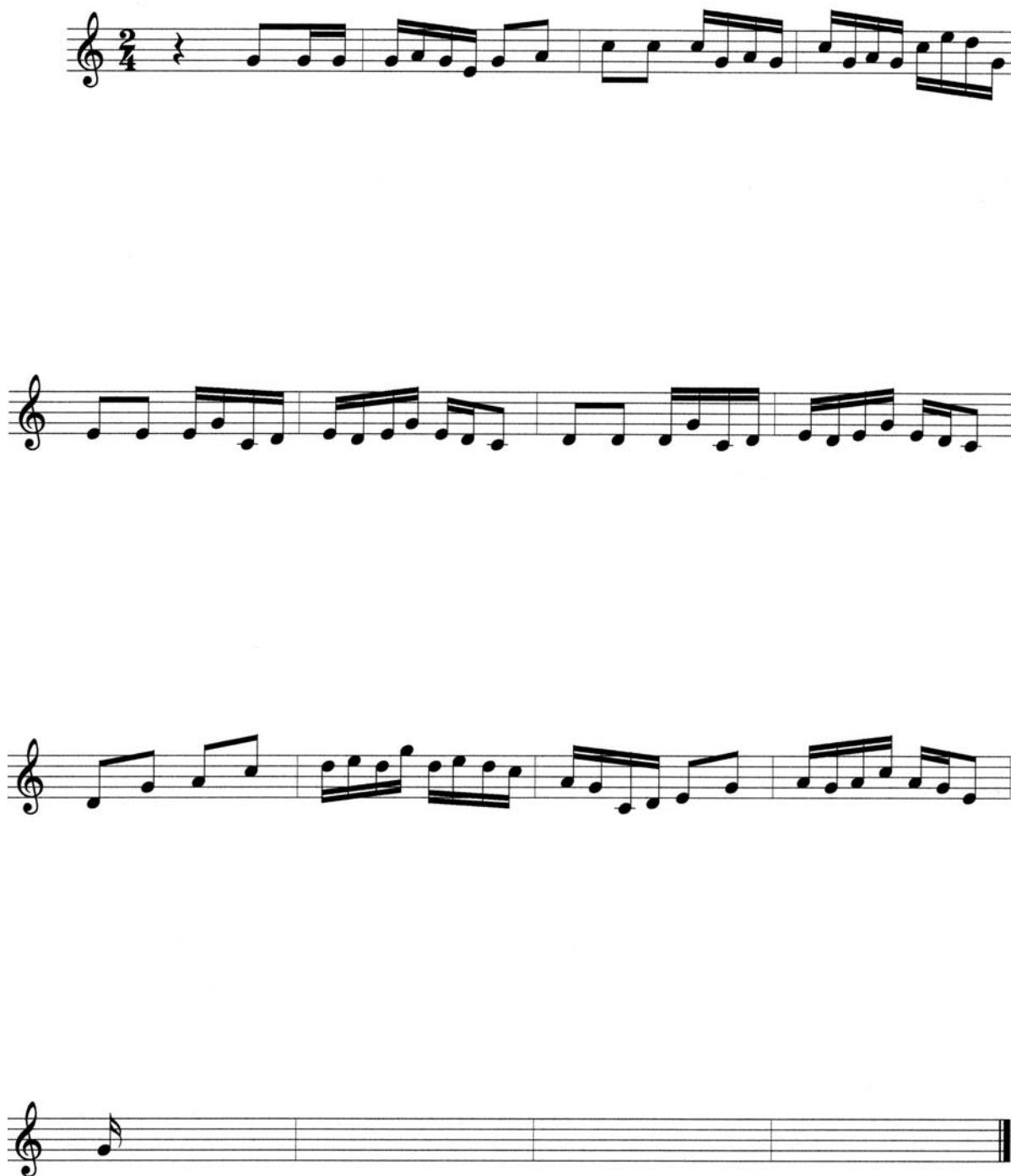
ท่อน 3

เพลงปราสาทไหว

The musical score is written for a single melodic line in 2/4 time. It consists of six staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with a repeat sign after the first measure. The second staff continues the melody. The third staff features a first ending (marked '1.') and a second ending (marked '2.'). The fourth staff continues the melody. The fifth staff continues the melody. The sixth staff features a first ending (marked '1.') and a second ending (marked '2.').

The musical score on page 97 consists of six staves of music, all in treble clef. The notation includes various rhythmic values such as eighth, sixteenth, and thirty-second notes, often beamed together. The first staff begins with a whole rest followed by a series of eighth notes. The second staff continues with similar rhythmic patterns. The third staff features a first ending bracket labeled '1.' and a second ending bracket labeled '2.'. The fourth staff starts with a whole rest and continues with eighth notes. The fifth staff continues the melodic line. The sixth staff also includes a first ending bracket labeled '1.' and a second ending bracket labeled '2.', concluding with a double bar line. The music is written in a style typical of guitar tablature notation, with frequent use of beamed notes and repeat signs.

เพลงด่องแม่ปิ้ง

เพลงถ้ำไหลลงถ้ำ

เพลงมวยซ่า

เพลงมวยเร็ว

ប្រមូលផ្តុំវិទ្យា

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอินทิรา โพธิ์ใบ
วันเดือนปีเกิด	24 พฤษภาคม 2519
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	159/88 เสรีไทย 72 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูรับเงินเดือนในอัตราระดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดบึงทองหลาง เลขที่ 1 แยก 41 ลาดพร้าว 101 แขวงคลองจั่น สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2530	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเทเวศร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเทเวศร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540	ปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2553	ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ